Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 10 (14336) | 1974 оной январиин 12, суббото | Сэн 2 мүнгэн

ҺААЛИИН ФЕРМЭДЭ — ОНСО АНХАРАЛ

Үбэлжэлгын үедэ үнеэдэй һү шэмэ дээшэлүүлхэ социалис мүрысөөн республикын колхоз, совхозуудта үргэнөөр дэлгэрбэ. Энээндэ Яруунын аймагай һаалишад, малшад эхи табиһан байна. Эдэнэр урда жэлэй энэ сагынхиһөө һү ехээр һааха, алмалта арьбалалта хэжэ, һүнэй өөрынь үнэ сэн хямдаруулха зорилго урдаа табиһан.

Үүсхэл гаргагшад үгэдөө хүрэмөөр ажаллажа байна. Жэлэй дүнгөөр эдэнэр түсэбһөө гадуур 10 мянган центнер гэхэ гү, али урда жэлэйхиһээ 20 процент ехэ һү гүрэндөө тушааһан байха юм. Иимэрхүү амжалтануудые Хэжэнгын, Хурамхаанай, Захааминай аймагуудай ажахынууд туйлаһан байна. Һү һааха, тэрэниие гүрэндөө тушааха, худалдаха түсэб, социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэжэ байһан ажахынууд олон.

Һү һаали дээшэлүүлхэ, гүрэнэй урдахи уялгаа дүүргэхэ талаар Сэлэнгын совхозой һаалишад, малшад бүгэдэндэ жэшээ харуулаа. Энэ совхозой һү һаалиин фермэнүүдэй коллективүүд зунай бэлшээриин эхеэр гандан, һүүл тэсшээ үер боложо, үнеэдые бэлшээхэдэ, шэмэ тэжээлээр хангаха хэрэгтэ ехэ бэрхэшээлнүүдэй тохёолдосошье һаань, эмхитэй, шударгы бэрхээр ажаллаһанай ашаар түсэб, социалис уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэһэн байна. Түсэб болон нэмэлтэ даабариһаа гадуур 1360 центнер һү бэлэдхэлэй пунктда оруулаа. Эндэхи Вершинскэ фермын коллектив бүришье ехэ амжалтатай гараа. Эдэнэр үнеэн бүриһөө 3185 килограмм һү һааха гэһэн уялгаа үлүүлээ. Тус фермын суута һаалишан, Социалис Ажалай Герой Надежда Лазаревна Тадтаевна үнеэн бүриһөө 6 мянган килограмм һү һаажа, бүхы республика дотороо эрхимлээ.

Түрүү коллективүүд, түрүү һаалишад ямар аргаар иимэ амжалта туйланаб гэхэдэ, нэн түрүүн тэдэнэр үнеэдээ саг соонь, туғаллаһаар хорёод хоноод байха үдэрынь үрэжүүлжэ, үнеэн бүхэнөө жэлдээ туғаллуулаад, тус бүриинь гурбан зуугаад үдэртэ, эгээн һү ехэтэй үетэнь һаажа абана бшуу. Хоёрдохёор, тэжээлээ һайса бэлдүүлжэ, үнеэдтэ зүбөөр хубаарилан үгэжэ шадана. Сэлэнгын совхоздо бүдүүн тэжээлынь бүхыдөө тооной элшэгдэжэ, таряа талханай зүйл буйлуулагдажа үгтэнэ юм. Гурбадахяар, үнеэд эндэ оролдосотойгоор, шабшаруушье һү үлөөгдэнгүйгөөр һаагдана. Илангаяа түрүүшынхеэ туғаллаһан гунжадые зүбөөр эдеэлүүлэн һааха хэрэгтэ ехээр анхарагдана.

Түрүүшүүлэй нигэжэ оролдожо байхын хажуугаар ажалдаа хайша хэрэгээр хандадаг малшад, һаалиин фермэнүүдэй эрилтэнүүдтэ һанаа амараар хандадаг хүтэлбэрилэгшэд али олон дайралдана. Имагтал малшадай дунда эмхидхэлэй болон ойлгуулхамжын хүдэлмэри һулаар ябуулһанай, социалис мүрысөө аша үрэ багатайгаар хүтэлбэрилһэнэй эсэстэ олон газарта һү һаали дээшэлнэгүй, уруугаа ороно ха юм. Эгээл иимэ баримтанууд Мухар-Шэбэрэй, Бэшүүрэй, Загарайн болон Хяагтын аймагуудай олонхи ажахынуудта үзэгдэнэ.

Эдэ аймагуудай колхоз, совхозууд бусадһаа малай тоолоор муу бэшэ, зарим талаарнь үлүү байбашье. Һү һааха, тэрэниие гүрэндэ тушааха үнгэрэгшэ жэлэй түсэб, социалис уялгануудаа холо дүүргээгүй байшоо. Илангаяа совхозуудай нэгэдэлдэ сэхэ мэдэлтэй, зүгын трестдэ ородог совхозууд муугаар хүдэлжэ гараа, һү һааляа доошолуулһан байна. Тингэжэ эдэнэр бүхы республикаа гэдэргэ татаһан байха юм.

Ингэжэ табан жэлэй шиидхэхы гурбадахи жэлдэ мал ажалай шухала продукци — һү гүрэндэ тушааха түсэбөө республикамнай дүүргээгүй үлэһэн байна. Энэ ушар малшан бүхэнэй, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй, колхоз болон совхозуудай, аймагуудай партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудай, республикын Хүдөө ажахын Министерство, совхозуудай нэгэдэл болон трестнүүдэй хүтэлбэрилэгшэдэй һанаа зобоохо, 1974 ондо энэ алдуутаа дабтахагүй, шэнэ жэлэй түрүүшын үдэрһөө табигайгаар ажаллаха, һаалиин фермэ бүхэниие онсо анхаралдаа абаха эрилтэ табигдана гээшэ.

Табан жэлэй түсэбэй дүүргэлтые тодорхойлхо 1974 ондо һү һаали дээшэлүүлхэ арга боломжонууд аймаг, ажахы бүхэндэ бии. Энэ үбэлжэлгэдэ урда жэлэйхиһээ үнеэд ехэ шэмэтэ тэжээл бэлэдхэгдэһэн, таряа талханай зүйл ехэ бии.

Тиимэһээ шэнэ жэлдэ шэнэ хүсэтэйгөөр ажаллаха, партиин Центральна Комитедэй хандалга бэшэгтэ бодото ажалаараа харюусаха, һү һаали дээшэлүүлхэ бүхы даабаринуудые бэелүүлхэ гээшэ бүхы һаалишад болон малшадай, зооветеринарна мэргэжэлтэдэй, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй нангин уялга мүн.

Шэнэ жэлдэ һү һаали дээшэлүүлхын тула юу хэхэ хэрэгтэйб? Түбхын түрүүндэ үнеэдэй тоо толгойе олошоруулха, эмэ хашарагуудые саг соонь ороондо оруулжа, тэдэниие һайнаар харууһалха, туғаллаха үнеэдые тусхай бүлэг болгожо, дүршэл шадабари ехэтэй һаалишадта даалгаха гү, али гунжадай гүүртэ амяарынь шиидхэхэ эрилтэ табигдана. Тиихэ зуураа туғаллаһан үнеэдые саг соонь үрэжүүлхэ талаар һаалишад, техникүүлэгшэд сэхэ харюусалгатай. Энэ шухала хүдэлмэри зоотехнигүүдэй, ветеринарна хүдэлмэрилэгшэдэй бүриин анхаралда байха ушартай.

Һү һаали дээшэлүүлхын тула фермэ бүхэндэ тэжээл зүбөөр хэрэглэхэ, үнеэдтэ хэршэгдэһэн, элдэб бодосуудаар хүсэлдүүлэгдэһэн, һайн шанартай тэжээл эдюулхэ, тиихэдээ малай һү шэмэ, бэеын шэгнүүр харалсаха шухала. Мүнөө үедэ олохон фермэдэ тэжээлээ нигэжэ холижо, шанаржуулжа үгэнэгүй. Тингэжэ тэжээл ехээр гарғашалагдаашье һаа, малай һү шэмэ хүсэдөөр нэмэнэгүй, һүнэй өөрынь үнэ сэн ехэ болоно ха юм. Тиимэһээ колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, зооветеринарна хүдэлмэрилэгшэд үнеэдые холимол, хүсэд шанаржуулагдаһан тэжээлээр заахашье таһалдуулангүй хангаха тушаа бии байгаа бүхы арга боломжонуудаа хэрэглэхэ байна.

Һаалиин фермэнүүдтэ ажаллажа байһан хүнүүдтэ анхаралтайгаар хандаха, тэдэнэрэй дунда социалис мүрысөө шадабаритайгаар эмхидхэхэ, фермын ажал ехэнэй хүдэлмэри оньһожоруулха, малшадые түрүү дүй дүршэлдэ һургаха гээшэ мүн лэ шиидхэхы удха шанартай. Һүн — һаалишанай гарта гэжэ мартажа болохогүй. Тиимэһээ һаалиин фермэ бүхэндэ хүдэлмэриин үдэрэй гурим, ажалай журам наринаар сахиха, һаалишад, малшадта һаадгүйгөөр ажаллаха арга олгохо хэрэгтэй. Илангаяа фермэнүүдтэ тодхогдоһон оньһон түхеэрэлгэнүүдые техническэ талаар һайса харууһалха, таһалгаряагүйгөөр хүдэлгэхэ гэжэ колхоз, совхозуудай, «Сельхозтехника» нэгэдэлэй инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд оролдохо уялгатай.

Һайн шанартай һү гүрэндөө тушааха гээшэ һаалиин фермэнүүдтэ ажаллажа байһан хүнүүдэй нангин хэрэг мүн. Тингэбэшье, элдэб эсын шалтагаануудһаа, һаалиин фермын хүдэлмэрилэгшэдтэ эрилтэ багаар табигдаһан дээрэһээ бэлэдхэлэй пунктнуудта һайн шанартай һүн бага ороно.

Партида, совет арадта КПСС-эй Центральна Комитедэй хандаһан хандалга бэшэгтэй танилсаха зуураа, һаалиин фермэнүүдэй хүдэлмэрилэгшэд үнеэдэй һү шэмэ дээшэлүүлхэ арга боломжонуудаа элирүүлжэ, дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялгануудые абажа байна. Энэ тон һайшаалтай. Колхоз, совхозуудай партийна организацинууд һаалишад, малшадай энэ эдэбхи хэшээлые бүрин дэмжэжэ, тэдэнэртэ һанаһандаа хүрэхэ, һарбайһанаа абаха хэрэгтэнь бүхы туһаламжа, дэмжэлгэ хүргэхэ үүргэтэй.

КПСС-эй ЦК-да, СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДТЭ, ВЦСПС-тэ, ВЛКСМ-эй ЦК-да

КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет, ВЦСПС ба ВЛКСМ-эй ЦК иимэ тогтоолнуудые:

«Арадай ажахын 1974 оной түсэбые болзорһоо урид дүүргэхын түлөө промышленностиин, барилгын ба транспортын хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна социалис мүрысөөн тухай»;

«1974 ондо газар таряалангай ба мал ажалай продуктнуудые бүри ехээр үйлэдбэрилхэ, бэлэдхэхын түлөө хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй бүхэсоюзна социалис мүрысөөн тухай» тогтоолнуудые баталан абаба.

Промышленностиин, хүдөө ажахын, барилгын, транспортын ба арадай ажахын бусад һалбаринуудай предприятинуудаар арадай ажахын түсэбүүдые болзорһоо урид дүүргүүлхын түлөө союзна, автономито республиканууудай, хизаарнууд болон областьнуудай бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ илагшадта үгтэхэ КПСС-эй ЦК-гай, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй, ВЦСПС-эй ба ВЛКСМ-эй ЦК-гай 58 дамжуулгын Улаан туг, тэрэ тоодо союзна республиканууудта үгтэхэ — 8, автономито республиканууд, хизаарнууд ба областьнуудта үгтэхэ — 50 дамжуулгын Улаан тугууд дипломуудтайгаар бии болгогдоо.

Ажалдаа онсо ехэ амжалтануудые туйлаһанайнь түлөө — социалис мүрысөөндэ түрүүлһэн хүдэлмэришэд, колхознигууд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдтэ, бригаданууд, участогууд, отделенинүүд, фермэнүүд ба звенонуудта барюулагдаха СССР-эй Гүрэнэй 10 шан нэмэжэ бии болгогдоо.

АМЖАЛТАДА ЗОРИГЖУУЛНА

Наушкын мяханай комбинадай коллектив бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсожо, табан жэлэй шиидхэхы ондо ажалай һайн амжалта туйлаһан байна. Комбинадай хүдэлмэришэд 1973 ондо мяха, колбаса үйлэдбэрилхэ, худалдаха түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэһэн юм. Тиихэдэ табан жэлэй түрүүшын гурбан жэлэй туршада продукци үйлэдбэрилхэ, худалдаха арадай ажахын түсэб амжалтатай бэелүүлнэ.

Мяханай комбинадай хүдэлмэрилэгшэд КПСС-эй Центральна Комитедэй партида, совет арадта хандаһан Хандалгые халуунаар угтажа, шэнэ амжалтада зоригжуулһан шухала документ гэжэ нэрлэнэ. Партиин ЦК-гай Хандалгада харюу болгон комбинадай коллектив 1974 ондо угтамжын түсэб баталан абаба. Юһэдэхи табан жэлэй тодорхойлхы жэлдэ эндэхи хүдэлмэрилэгшэд 2400 тонно мяха, 400 тонно колбаса үйлэдбэрилхэ гэжэ шиидэбэ. Үйлэдбэрилэгдэһэн бүхы продукциин 50 процент эрхим сортын байхаар хараалагдана.

Комбинадай коллектив тодорхойлхы жэлдэ ажалай шэнэ амжалта туйлахын түлөө түрүүшын үдэрнүүдһээ оролдоно.

Манай корр.

Хяагтын аймаг.

ЗОРИГ ТҮГЭЛДЭРӨӨР УГТАБА

Дабаата тосхоной баруунхойто захада һү һаалиин фермэ оршодог. Энэ фермын хүдэлмэри оньһожоруулагдаагүй, бүхыдөө шахуу гар хүсөөр хэгдэнэ. Гэбэшье эндэхи һаалишад, малшадай оролдосо хэшээлтэйгээр ажалладаг байһанай ашаар жэл, һара, үдэр бүхэнэй түсэб-даабари дүүргэгдээд лэ байдаг. Үнгэрэгшэ жэлэй социалис мүрысөөнэй дүн гаргахада, тус фермын коллектив совхозойнгоо һаалишадай дунда хоёрдохи һуури эзэлһэн байна. Мүнөө найман һаалишан 112 үнеэ харууһална, һаана.

Эндэхи һаалишад, малшад партида, совет арадта КПСС-эй Центральна Комитедэй хандаһан Хандалгые зориг түгэлдэрөөр угтаба. Эндэ баярай суглаан боложо, үнгэрһэн жэлэй дүн соғсологдоһон, 1974 оной угтамжын түсэб хараалагдаһан, һаалишан бүхэнэй социалис уялга дахинаа харагдажа үзэгдөөд, шэнэлэгдэн дээшэлүүлэгдэһэн байха юм.

— 1974 ондо бүри ехэ, эрхим һайн, гаргаша багатай продукци үгэхэ гэһэн уряа доро түсэбтэ даабаринуудаа болзорһоо урид дүүргэхын түлөө социалис мүрысөө бүри үргэнөөр дэлгэрүүлхэ уряатайгаар КПСС-эй Центральна Комитет партидаа, совет арадтаа хандаба гээшэ. Манайшье фермын коллектив партиин Хандалгые халуунаар дэмжэжэ, бүхэарадай энэ ехэ хүдэлөөндэ хубитаяа оруулха бэзэ гэжэ найданаб, — гээд тус фермые даагша Н. Ц. Цыдендоржиев баярай суглаан дээрэ хэлэбэ.

Олохон һаалишад үгэ хэлэхэдээ, анханда абаһан социалис уялгаяа шэнэлхэ хүсэлэнтэй байһанаа мэдүүлбэ. Ингэжэ үнеэн бүхэнһөө 1800 килограмм һү һааха байбал, энэ уялгаяа шэнэлжэ, бүхы фермээрээ үнеэн бүхэнһөө дунда зэргээр 1900 килограмм һү һааха болобо. Энэ тогтоолые һаалишад нэгэн дуугаар баталан абаа. Тиихэдэ фермын түрүү һаалишан К. Мякотина үнеэн бүхэнһөө 2000 килограмм һү һаахаб гэжэ үгэеэ үгөө.

Фермын коллективэй ажал хэрэгтэй танилсахада хэлэһэн үгэеэ хэрэг дээрэнь бэелүүлхэ байһандань этигэмээр байгаа һэн. Юуб гэхэдэ, Шэбэртын сельскэ Соведэй түрүүлэгшэ Ш. Г. Улзытуевтай һаяхан энэ фермэдэ ерэхэдээ һаалишадай эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллажа байһыень ойлгоһэм. Тэдэнэр баяртайгаар игэжэ мэдүүлээ:

— Малда бардам хүрэхэ тэжээлтэй үбэлжэжэ байнабди. Үдэртөө 2 килограмм үбһэ, 5 килограмм һолоомо, 15 килограмм силос, 2 килограмм концентрат үнеэн бүхэндэ эдюулнэбди. Рационмнай чёдондонойхиһоо һураггүй дээрэ. Һү һаалимнайш һаянай дээшэлжэ эхилээ.

Үнэхөөрөөшье, һүүлэй үедэ һаагдаһан һүнэй дүн хаража үзэхэдэ һү һаали нилээд нэмэһэн байба. Жэшээлхэдэ, һаалишан К. Мякотина декабриин эсэс багта үдэртөө бүлэг үнеэдһээ 38,5 килограмм һү һааһан байбал, январиин 4-дэ 70,6 килограммда хүргэһэн байгаа. Тиихэдээ Ц. Цыдыпова 39,8 килограммһаа 49,7 килограммда. Ц-Д. Ширдармаева 56,8 килограммһаа 79,9 килограммда хүргөө. Игэжэ һү һаалияа нэмээжэ шадаһан һаалишадай нэрэ обог дурдабал эндэ яһала олон.

— Бүхы фермын һаалишад үдэртөө үнеэн бүхэнһөө дунда зэргээр 6 килограмм һү һаана. Үбэлэй сагта үнеэн бүхэнһөө үдэрэй эды шэнээн һү һааха гээшэ яһала һайн дүн. Энэ фермын ажалые ходо шалгажа байдагби. Һаалишан бүхэн бэе бэетэйгээ мүрысэн, урма зоригтойгоор 1974 ониие эхилээ. Үглөөдэр мүнөөдэрэйхиһөө һайнаар ажаллахые оролдоно, — гэжэ Шэбэртын сельскэ Соведэй түрүүлэгшэ Ш. Г. Улзытуев хөөрөө һэн.

Тиимэһээ партиингаа ЦК-гай Хандалгада харюусажа, түсэбтэ табан жэлэй тодорхойлхы, дүрбэдэхи жэлдэ үнеэн бүхэнһөө 1900 килограмм һү һааха гэһэн дээшэлүүлэгдэһэн уялгаяа энэ фермын коллективэй дүүргэхэ байһаниинь лабтай.

Б. НАМДЫКОВ,
манай тусхай корр.

Бэшүүрэй совхоз.

БурАССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ

НҮХЭР Ф. Т. ПЕРЕЛЫГИНИИЕ БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ ХҮНДЭЛЭЛЭЙ ГРАМОТААР ШАГНАХА ТУХАЙ

Хэблэлэй, радиогой болон телевидениин органуудта үни удаан саг соо ашаг үрэ ехэтэйтээр хүдэлһэнэйнь түлөө, түрэһөөр 50 наһа гүйсэһэнтэйнь дашарамдуулан, Улаан-Үдын телевидениин студиин главна редактор Перелыгин Филипп Тимофеевичые Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Хүндэлэлэй грамотаар шагнаха.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.
Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1974 оной январиин 10.

Ажалай бүтээсын ургалта улам түргэдхэхэ, ниитын үйлэдбэриин ашаг үрэ дээшэлүүлхэ асуудалнуудта, социалис мүрысөөндэ онсо анхарал хандуулхыень арадай ажахын бүхы һалбаринуудай хүдэлмэрилэгшэдые КПСС-эй Центральна Комитет уряална. (Партида, совет арадта КПСС-эй Центральна Комитедэй хандаһан Хандалгаһаа).

УЯЛГАЯА ШЭНЭЛБЭ

КПСС-эй ЦК-гай партида, бүхы совет арадта хандаһан Хандалгые хада уулаар баян Аха нютагай малшад һайшаан дэмжэн, үглөөдэр мүнөөдэрэйхиһөө һайнаар ажаллажа, урдаа табиһан зорилгоёо болзорһоо урид дүүргэхээр шиидэнхэй. «Улаан Аха» колхозой дүй дүршэлтэй бэрхэ хонишодой нэгэн Владимир Мунконов зуун эхэ хонин бүриһөө 80-һаа доошо бэшэ хурьга түлжүүлхэ социалис уялга баталан абаба. Энэнь шэрүүн уларилтай Аха нютагай эрхэ байдалда үндэр уялга гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Хэлэһэн үгэеэ бодото дээрэнь дүүргэхэ арга боломжо эндэхи хонишодто гүйсэд бии. Энэ нүхэрнай Һама-Сэрэн эхэтээ, Ирина һамгантаяа холын үбэлжөөндэ 300 эхэ хонидые харууһална.

Ахалагша хонишоной эхэ Һама-Сэрэн Хайдаковна колхозойнгоо дүн сагаан хонин һүрэгые нилээд олон болголсоһон, нютаг нугадаа хүндэтэй хүнүүдэй нэгэн. Энэ нүхэрнай ажалдаа амжалта туйлаһанайнгаа түлөө «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор, КПСС-эй райкомой, аймгүйсэдкомой, ажахынгаа орба гаран Хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагданхай юм. Һама-Сэрэн Хайдаковна амаралтада гараһаншье һаа хүбүүндээ ехэхэн туһа хүргэнэ.

Ахалагша хонишон хурьга абажа дүүргэмсээрээ эртэ хабар гүрэндэ тушаагдаха үхэрнүүдые даажа абаад, холын бэлшээридэ хэдэн һараар нүүжэ ошодог заншалтай юм. Үнгэрэгшэ зун Владимир Мунконов харууһалһан үхэрнүүдээ шэмэтэй ногоондо бэлшээн адуулһанай ашаар тус бүриинь шэгнүүрые сүүдхын туршада 1000 граммаар нэмээжэ. үхэршэдэй хоорондо дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ түрүүлһэн байна.

Энэ ажалша бэрхэ бүлэ энэ һарын һүүл багта тул түрэсээ абажа эхилхэнь. Хүсэд үрэхэ үбһэ тэжээлээр тэдэнэр гүйсэд хангагданхай. Абаһан социалис уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргэхын тула оролдожо байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ажахын түрүү хонишон В. Мунконов.

Д. ДУГАРОВАЙ фототекст.

Ахын аймаг.

ДЭМЖЭҺЭНЭЭ МЭДҮҮЛНЭ

Харацайн совхоз мал олоор шахан таргалуулжа, гүрэндэ мяха ехээр тушааха шэглэлтэй. Хэжэ, бүтээжэ байһан ажалаа табан хуругандал адляар мэдэхэ малшад эндэ яһала олон. Тус ажахы гүрэндэ мяха худалдаха жэлэйнгээ түсэб амжалтатайгаар дүүргэһэн юм.

Аймагай малшад түрэл партиингаа гаргаһан Хандалгатай танилсаад, абаһан уялгаяа шэнэдхэжэ, гүрэндэ мяха худалдаха жэлэй түсэбые болзорһоо урид дүүргэхэ зорилго урдаа табинхай.

Тус ажахын дүй дүршэлтэй үхэршэдэй нэгэн Баяндай Арсаланович Дашиев үнгэрэгшэ намар 130 хашараг даажа абаад, гүрэндэ тушаагдаха үе болотор тус бүриинь шэгнүүр 370—380 килограмм болгохо зорилготой юм. Баяндай Арсаланович абаһан уялгаяа шэнэлжэ, үбэлэй һарануудта харууһалжа байһан шахамал бүриингөө шэгнүүрые сүүдхын туршада 700 граммһаа доошо бэшээр нэмээжэ абаха зорилготой. Абаһан уялгаяа үлүүлэн дүүргэхын тула нүхэр Дашиев үдэр бүри оролдосотойгоор ажаллана.

Д. АЮШЕЕВ.

Захааминай аймаг.

ҮНЭН ЗҮРХЭНҺӨӨ ҺАЙШААНА

КПСС-эй ЦК-гай партида, совет арадта хандаһан Хандалгые Хэжэнгын аймагай ажалшад ехэ анхаралтайгаар угтаба.

Хэжэнгын совхозой клуб соо һаяхан хүн зон олоороо сугларжа, энэ хандалга соо хэлэгдэһэн зорилгонуудые нэгэн дуугаар дэмжэжэ байһан тухайгаа мэдүүлээ. Митинг дээрэ совхозой парткомой секретарь Г. З. Бальжиров үгэ хэлэжэ, хандалгын гүн удхые тайлбарилхадаа, хэжэнгынхидэй туйлаһан амжалтанууд тухай, мүнөө үедэ урдань табигдажа байһан зорилгонууд тухай тобшохоноор тогтоо.

Мүн луговодууд Б. Н. Намдаков, Г. Ч. Жанчиков гэгшэд манай агуу партиин хандалга үшөө һайнаар, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлхыемнай уряална гэжэ тэмдэглэхэ зуураа, ерэхэ жэлдэ гектар бүхэнһөө 30 центнерһээ бага бэшэ үбһэ ургуулжа абахабди гэжэ бэеэ уялгалаа.

Хэжэнгын совхозой 1-дэхи МТФ-е даагша Р-Б. Шагдаров хандалгын туйлай ехэ удха шанартай байһыень онсолон харуулаад, энэ хандалгада харюу болгон, ерэхэ жэлдэ дунда зэргээр үнеэн бүхэнһөө 1.600 гаран килограмм һү һаажа абахабди гэжэ үгэеэ үгэһэн байна.

Митинг дээрэ үгэ хэлэһэн хонишод, һаалишад, механизаторнууд мүн өөр өөрын социалис уялгануудые хандалгада харюу болгон абажа байһанаа мэдүүлээ.

Мүн эдэ үдэрнүүдтэ Худанай леспромхозой, Загаһатын совхозой ажалшадай митингнүүд боложо үнгэрбэ.

Сулхара тосхондо болоһон митинг дээрэ леспромхозой хүдэлмэришэд 1973 ондо туйлаһан амжалтануудаа 1974 ондо бүри арьбадхан, үшөө һайнаар, бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлхэ байһанаа мэдүүлээ.

Эндэ коллективэй угтамжын түсэб абтаһан, леспромхозой түрүү ажалшад хүбиингаа социалис уялгануудые тодорхойлһон байна.

Загаһатада совхозой хонишод сугларжа, угтамжын түсэб баталан абаа. Жэшээлхэдэ, түрүү хонишон Лума Цыреновна Дамшаева 100 эхэ хонин бүриһөө 105 хурьга 1974 ондо түлжүүлэн абахаб гэжэ мэдүүлээд, энэ хандалга соо хүн бүхэнэй, бүхы арадай урдахи зорилгонууд тобойсо харагдана, тиимэһээ манай саашанхи ажал хэрэгүүдэй газаршан болоно гэжэ онсо тэмдэглээ.

КПСС-эй ЦК-гай хандалгые олондо ойлгуулха талаар политинформаторнууд болон агитаторнууд горитой юумэ хэхэ зэргэтэй. КПСС-эй Хэжэнгын райкомдо тэдэнэр һая сугларжа, тусхай заабари абаһан байна.

Мүнөө үедэ Хэжэнгын аймагай нютаг бүхэндэнь митингнүүд үнгэрнэ, лекторнууд, политинформаторнууд, агитаторнууд гүүртэ, фермэ, отарануудаар ябажа, энэ Хандалгын гүн удхые хүнүүдтэ тайлбарилан ойлгуулхые оролдоно.

Б. ЖАМБАЛОВ,
КПСС-эй Хэжэнгын райкомой пропаганда ба агитациин таһагые даагша.

Л. И. Брежнев ВНР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр Ф. Пуйятай уулзаба

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежнев хани ёһоной албанай хэрэгээр Советскэ Союзда ерээд байһан Венгриин Арадай Республикын гадаадын хэрэгүүдэй министр Фридьеш Пуйятай январиин 10-да Кремль соо уулзаба.

Советскэ Союзай ба Венгриин Арадай Республикын хоорондохи аха дүү ёһоной хани барисаа, харилсаа холбоое саашадань хүгжөөхэ асуудалнуудаар, мүн хоёр талые һонирхуулдаг уласхоорондын зарим гол шухала асуудалнуудаар, тэрэ тоодо Европодохи аюулгүй байдал хангаха асуудалнуудаар үнэн зүрхэнэй, хани халуун оршон байдалда һанамжануудаа хэлээ.

Совет талаһаа — КПСС-эй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, СССР-эй гадаадын хэрэгүүдэй министр А. А. Громыко болон бусад.

Венгер талаһаа — ВНР-һээ СССР-тэ байдаг элшэн сайд Д. Рапаи хөөрэлдөөндэ хабаадаа.

(ТАСС).

КОММЮНИКЕ

„Проблемы мира и социализма" гэжэ журналай хүдэлмэри зүбшэн хэлсэхын тула зарлагдаһан коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай түлөөлэгшэдэй зүблөөн тухай

«Проблемы мира и социализма» гэжэ журналай 1972—1973 онуудай хүдэлмэри зүбшэн хэлсэхын тула зарлагдаһан Коммунис ба хүдэлмэришэнэй партиин түлөөлэгшэдэй зүблөөн 1974 оной январиин 7-һоо 9 хүрэтэр Прага хотодо болоо. Тус журнал мүнөө сагай тон шухала асуудалнуудые тодорхойлон тайлбарилһан, марксистско-ленинскэ теориин асуудалнуудые аха дүү партинуудай гүнзэгыгөөр зүбшэн хэлсэлгэдэ, социализм ба коммунизм байгуулгын, революционно тэмсэлэй дүй дүршэл халан абалсалгада туһа хүргэһэн байна.

Зүблөөндэ хабаадагшад коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай теоретическэ, информационно хамтын хэблэл бологшо журналай удха шанарайнь улам дээшэлжэ байһые тэмдэглэлээд, ажал ябуулгыень һайжаруулха асуудалаар дурадхалнуудые оруулба. Эдэнэрэй һанамжын ёһоор, арадуудай гол дайсан — империализмда, тэрэнэй түшэг тулгууринь болоһон американ империализмда эсэргүүсэн, амгалан байдалай, демократиин, национальна ба социальна сүлөөрэлгын түлөө, социализм болон коммунизмын түлөө, марксизм-ленинизмын, пролетарска интернационализмын гол ёһонуудай үндэһөөр, коммунис партинуудай хоорондын харилсаанай бүгэдэндэ мэдэрэгдэһэн гуримуудтай зохилдуулан тэмсэгшэ коммунистнуудай тэмсэлдэ журналай оруулдаг хубитые бүри ехэ болгохо бүхы арга боломжонууд бии байна.

«Проблемы мира и социализма» журналай хүдэлмэридэ, тэрэниие тарааха хэрэгтэ бүри ехэ анхарал хандуулхыень аха дүү партинуудые зүблөөн уряалаа.

Чилиин демокрадууд ба патриодуудтай һаналаа нэгэдэн талархалга зүблөөнэй мэдүүлгэ дотор элирхэйлэгдэнэ. Чилиин компартиин генеральна секретарь, сенатор Луис Корвалание дары сүлөөлхэ, фашис хунтын мүрдэлгэ хюдалга болюулха, Чилиин түрмэнүүд ба концлагерьнуудта хаагдаһан бүхы демокрадууд болон патриодуудые сүлөөлхэ эрилтэ табигдана. Зүблөөндэ хабаадагшад Латинин Америкын бусад оронуудтахи, Азиин, Африкын ба Европын оронуудтахи хүгжэлтэ дэбжэлтын, социальна таарамжатай байдалай түлөө тэмсэлшэд — коммунистнуудые мүрдэдэг, гэмнэдэг ябадал буруушаадагаа зүблөөндэ хабаадагшад мүн лэ элирхэйлбэ.

Зүблөөн хани холбооной оршон байдалда үнгэрөө.

«Проблемы мира и социализма» гэжэ журналай 15 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баярай суглаан зүблөөнэй дүүрэмсээр болобо.

РАЙОННО ПАРТИЙНА КОНФЕРЕНЦИ

ГОЛ ХЭРЭГЭЭ БҮХӨӨР БАРИХА

Партида, совет арадта КПСС-эй ЦК-гай хандаһан Хандалгада харюу болгон, ажахыгаа, соёл культураяа саашадань улам хүгжөөхэ, юһэдэхи табан жэлэй түсэбые дүүргэхэ, үлүүлэн дүүргэхэ гэһэн уряа доро Зэдын районой партийна конференци һаяхан үнгэрбэ.

Конференциин делегат, Социалис Ажалай Герой, суута хонишон Г. Рабдаев танай корреспондентдэ суглаанай урда тээ ингэжэ хэлээ һэн.

— КПСС-эй ЦК-гай Хандалгые уншахадаа, ЦК намда сэхэ хандаа гэжэ һанагдаһан шэнги. Иимэ бодолдо манай конференциин бүхы делегадууд, аймагай бүхы ажалшад абтанхай. Тиимэһээ конференци дээрэ хэлсэхэ, хараалха юумэмнай ехэл байха даа.

Партиин райкомой нэгэдэхи секретарь нүхэр **А. Р. Потепаловай** хэһэн тоосоото элидхэл энэ һанамжые бүрин гэршэлээ. Дэлгэрэнгыгээр хэгдэһэн элидхэл дотор аймагай экономикын, соёл культурын дэбжэлтэ, хүтэлбэриин дутуу дунданууд, саашадаа бэелүүлхэ зорилгонууд үргэнөөр тайлбарилагдаа, шэнжэлэгдээ, зохихо тобшолол хэгдээ. Үгэ хэлэһэн делегадууд элидхэлэй тобшололнуудые эли тодо, үнэмшэстэй тоо, баримтануудаар гэршэлээ.

Партийна хүтэлбэриин онсо шухала шэнжэ гэбэл, олон ондоо ажал хэрэгүүдые эрхилхэдээ, гол һалбариень барижа, саг үргэлжын анхарал хандуулжа, урагшань татахын аргаар бусад бүхы һалбаринуудаа хүгжөөхэ ябадал болоно. Тиихын тула мэргэжэл, эрдэм, шадабаряа дээшэлүүлхэ хэрэгтэй гэһэн эрилтэ конференци табяа.

Эндэхи партийна организациин тиимэ гол шухала хэрэгынь хонин ажалые хүгжөөлгэ болоно.

Аймаг мүнөө 319 мянган хонитой. Тэдэнь жэлдээ 6 миллионһоо дээшэ түхэриг олзо үгэнэ. Энэмнай ехэ хэмжээнэй зөөри. Үшөө нэгэ баримта гэхэдэ, энэ олзонь аймагай бүхы мал ажалай гаргашые харюулдаг, тиигээд үшөө олзо үгэдэг юм. Тиимэ дээрэһээ партиин райком, ажахынуудай партийна организацинууд энэ һалбарида гол анхаралаа хандуулха зэргэтэй.

Тоосоото үеын түрүүшын хоёр жэлэй туршада хонин үсхэбэрилгэ эндэ муу бэшэ байгаа. Хонидой тоо толгой жэл бүри ургажа байгаа, ноохо, мяха абалгашье нэмээ. Зүгөөр 1973 оной түсэб даабари хонидой тоо толгойе олошоруулгаар дүүргэгдээшье һаа, хонинной мяха, ноохо абалгаар, гүрэндэ худалдалгаар дүүргэгдээгүй. Энээндэнь олон шалтагаан бии: ган гасуурһаа, үһанай үерһөө боложо, тэжээл багаар абтаһан ушарһаа үхэл гарза ехэ, мал туранхайгаар гүрэндэ тушаагдаа, туранхай малһаа ноохоншье багаар абтаа. Зүгөөр гол шухала шалтагааниинь энэ бэшэ ха.

— Партиин райком, аймгүйсэдком, ажахынуудай партийна организацинууд сагай уларилай бэрхэшээлнүүдые дабалгада малшад, аймагай бүхы ажалшадай хүсэ шадалые ёһоор элсүүлжэ шадаагүй гэжэ мэдэрхэ ёһотойбди, — гэжэ элидхэлшэ тэмдэглээ.

Энээниень баталжа, Социалис Ажалай Герой **Г. Рабдаев** ингэжэ хэлээ:

— Һайн хонишон ажалайнгаа түлөө харюусалга ехэтэй байдаг. Жэлэй дүрбэн сагта хонидойнгоо тэжээлые тааруулжа эдюулхэ үбэлые, хохи хабарые, мүн сагай уларилыешье ходо хараадаа абажа хүдэлдэг. Богонёор хэлэхэдэ, хамаг юумэн хүнһөө, хүнэй шадабариһаа болодог ха юм даа.

Тиимэ, хүнэй шадабариһаа нэгэ жэшээ. Аймаг бүхыдөө 100 эхэ хонин бүриһөө 79 хурьга абаа. Тиихэдэнь Борьёогой совхоз 85 хурьга, харин Ториин совхоз 45 хурьга абаһан байна. Эдэ ажахынууд иимэ тад ондоо үрэ дүнгүүдтэй байха ёһотойшье гэжэ һанагдана. Борьёогой совхоздо Рабдаев, С. ...унов шэнги мэргэжэл ехэтэй хонишод хүмүүжүүлэгдэһэн байха юм. Ториин совхоздо хонишод тухай биратай анхарал хандуулагданагүй.

Энээнһээ уламжалан хэлэхэдэ, бэрхэ хонишодые хүмүүжүүлхэ талаар олон ажахынуудай партийна организацинууд гуримтай хүдэлмэри һайнаар ябуулжа үшөөл шадаагүй байһаар. Зэдын мянга гаран хонишодой дунда 166 коммунист хүдэлнэ гэһэн тоотой. Гэбэшье олон отарануудта коммунистнууд үгы.

Хонин ажалые эрхилхэ нэгэ тон шухала асуудал конференци дээрэ гараа. Жэл бүри олон шэнэ отаранууд байгуулагдана. Эгээн ехэ гарза эдэл отарануудта тохёолдоно. Үхэһэн малай 75 процентнь 1972—1973 онуудай түл мүн. Энэ ямар шалтагаантайб? «Коммунизм» колхоздо, жэшээлхэдэ, залуу хонид үндэр наһатай үлбэр болоһон үбгэдтэ, олон үхибүүтэй эхэнэрнүүдтэ даалгагдана. Олон ажахынуудта дүршэл багатай залуушуулда гү, али тушаалдаһан ямаршье хүндэ эдэ хонидые даалгажархина. Иимэ хүнүүдэй салич бага, хангагдасань муу, тиигээдшье журам һула. Зарим ажахынуудта хонишод ээлжээгээр хонёо адуулхадаа, ээлжээнэйнгээ дүүрэхэдэ хэдэн хоногоор гэртээ ябашаха ушар үсөөн бэшэ. Нэгэ үгөөр хэлэбэл, харюусалга, ажалай эмхидхэл, журам һула. Энэ талаар хүмүүжүүлгын хүдэлмэриин үшөөл һула байһан тушаа, мүн ямар хэмжээнүүдые абаха тушаа делегадууд **А. Л. Прокосов, А. Н. Цырендоржиев** гэгшэд тэмдэглээ.

Аймаг дотор мүнөө хонишодой мүрысөөн улам үргэнөөр дэлгэрэнхэй. 100 эхэ хонин бүриһөө 80—90 хурьга аймагаараа абахын түлөө тэмсэл ябажа байна. Энэ зорилгые түйлаха арга боломжошье бии: газар, хүсэн, техникэ бии, гол шухалань гэхэдэ, баян дүршэлтэй болоһон хонишод олон. Энэ хүсые зүбөөр хэрэглэхэ, анхарал дороо ходоод байлгаха шухала. Дээрэ дурсагдаһан шиидхэгдээгүй асуудалнуудые партиин райком, ажахынуудай партийна организацинууд зоригтойгоор шиидхэхэ уялгатай. Илангаяа хонишоной нэрэ хүндые дээрэ үргэхэ, халуун анхаралаар хүреэлхэ, хүмүүжүүлхэ, харюусалгыень дээшэлүүлхэ шухала.

Жэл бүри ехэ һү һааха, гүрэндэ худалдаха хэрэгтэ ажалшадые элсүүлхэ талаар аймагай партийна организаци ехэ хүдэлмэри ябуулаа. Һү гүрэндэ худалдаха түсэб дүүргэгдээ, саашадаа бүри ехэ һү һааха үндэһэ һуури табигдаа. Гэбэл, малай үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри үргэнөөр ябуулагдана. Һаалишадай ажал оньһожоруулагдана, мал ажалые мэргэжүүлхэ, томодхохо хэрэг бэелүүлэгдэнэ.

Хэды тиибэшье тэжээлэй бата бэхи үндэһэ һуури байгуулха гээшэ коммунистнуудай хүтэлхэ шухалын шухала хэрэг байһаар. Энэ зорилгые шиидхэхын тула тарилгын талмайе бүри үргэдхэхэ, ургамалнуудай ургаса дээшэлүүлхэ, бэлшээри һайжаруулха, ургаса ехэтэй ногоо тариха гэхэ мэтэ холын хараатай ехэ ажал хэхэ байһан тухайгаа делегадууд **Г. И. Григорьев, П. Т. Тарабукин, С. Г. Чойдонов, В. И. Иванов** гэгшэд конференцидэ хөөрэжэ үгөө.

Түрүү дүй дүршэлые эрдэм наукын түйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ асуудал конференци дээрэ хурсаар табигдаа. Аймагта ажалай түрүүшүүл олон. Хонишод Рабдаев, Свистунов, Цыремпилова, Гомбоев, һаалишад Югова, Князева, мал адуулагшад Доржиев, Гармажапов гэгшэд амжалта ехэтэй ажалаараа холуур суурхадаг, мал харууһалха баян дүршэлтэй болонхой. Партиин райком эрхим ажалшадайнгаа дүршэлые олоной шадабари болгохо талаар бага бэшэ юумэ хэнэ. Ажахынуудта һайн үүлтэрэй малай фермэнүүд, отаранууд байгуулагдана. Тиихэдэ хонишон Г. Рабдаевай үүсхэлээр залуу хонишодые түрүү дүй дүршэлдэ һургаха хүдэлөөн эндэ дэлгэрээ.

Гэбэшье энэ хүдэлмэриин дэлисэ үшөөл бага, бүхы ажалшадай шухала хэрэг боложо шадаагүй. Партиин райком, партийна организацинууд энэ хэрэгые саг үргэлжын анхарал дороо абаха зэргэтэй. Түрүү дүй дүршэл үйлэдбэридэ нэбтэрүүлгэ социалис мүрысөө эмхидхэлгын шухала нүхэсэл болохо тухай анхарагдаха байна.

1974 оной, түсэбтэ табан жэлэй хуби заяае шиидхэхэ жэлэй түсэб, даабаринуудые амжалтатайгаар дүүргэхэ ябадал партийна организацинуудай ябуулдаг ойлгууламжын, элүүлхы, хүмүүжүүлхы хүдэлмэриһөө, хүтэлбэриин ашаг үрэһөө сэхэ дулдыдаха гэжэ конференци тэмдэглээ. Бэелүүлхэ зорилго ехэшье, орёошье. Жэлэй түсэбые дүүргэхэһээ гадна, үнгэрһэн жэлдэ дутуу үгэһэн продукцияа хүсэлдүүлжэ үгэхэ шухала. Энээн тухай ажалша олониитэдэ гүнзэгыгөөр тайлбарилжа үгэхэ, социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, тиигэжэ ажалшадай хүсэл эрмэлзэлые улам эдэбхижүүлхэ гээшэ амжалтын түлхюур мүн.

Үзэл сурталай хүдэлмэри ябуулхадаа, КПСС-эй ЦК-гай Хандалгые хүн бүхэндэ хүргэжэ үгэхэ тухай, энэ хүдэлмэриин онол арга, ашa үрэ тухай ехэ хөөрэлдөөн болоо. Агитатор, лектор, политинформатор бүхэн, коммунист, комсомолец бүхэн партиин дүлэтэ үгые ажалшадай гүн сэдьхэлэй мэдэрэл болгохын түлөө оролдохые эрмэлзэхэ ёһотой. Энэ талаар партийна, совет болон ажахын хүтэлбэрилэгшэд үльгэр жэшээ харуулжа ябаха тухайнь олон делегадууд онсо тэмдэглээ.

Конференци ехэ зорилго хараалһан тогтоол абаа.

Конференциин хүдэлмэридэ КПСС-эй обкомой секретарь нүхэр **А. А. Бадиев** хабаадажа, үгэ хэлээ.

Партиин райкомой эмхидхэлэй пленум боложо, нэгэдэхи секретарь **С. Б. Жаргалов**, секретарьнуудаар **В. И. Трофимов, Н. Б. Бужинаев** һунгагдаа.

М. НИМАЕВ.

«К-701» маркын тракторые болзорһоонь урид» гэһэн уряа манай коллективүүдэй лозунг болог! — гээд Ленинградай ба Ленинградска областиин партийна-хозяйственна эдэбхитэдэй хандалга дотор хэлэгдэнэ.

Ленинградайхидай бүтээһэн «К-701» маркын шэнэ, гурбан зуун моринной хүсэтэй трактор һаяхана гүрэнэй шалгалта гараа. Мүнөө үедэ хэрэглэгдэжэ байгаа «ДТ-75М» тракторай орондо энэ тракторaap ажаллабал, Хойто Кавказда, Поволжидо, Баруун Сибириин ажахынуудта 130 мянган трактор, 150 мянган трактористнар сүлөөрхэ байна. Тус трактор бүтээгшэд тракторай газаа дүрсөөрөө гоё, трактористын ажаллахада таарамжатай, зөөлэхэн ябадалтай байхын тула ехэ оролдоо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «К-701» трактор.

ТАСС-ай фотохронико.

БУРЯАДАЙ АССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум 1973 оной декабриин 29 нэй Указаараа Буряадай АССР-эй Габьяата энергетик гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ бии болгобо.

Элшэ хүсэнэй ба теплотехникын һалбарида 10 жэлһээ доошо бэшэ саг соо хүдэлһэн, үйлэдбэриингөө түсэбүүдые дүүргэлгэдэ онсо шалгарһан, республикын арадай ажахые электрын, ууралай элшэ хүсөөр таһалгаряагүй хангалгада, мүн эрдэм техникын шэнэ түйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлгэдэ, ажал хүдэлмэрине оньһожоруулгада, автомадаар хангалгада үндэр үрэ дүнгүүдые түйлаһан гол шухала мэргэжэлээр дүршэл шадабаритай хүдэлмэришэдтэ, инженернүүдтэ, технигүүдтэ, энергетик мэргэжэлтэдтэ **Буряадай АССР-эй Габьяата энергетик** гэһэн хүндэтэ нэрэ зэргэ Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум олгохо.

Министерствэнүүдэй, албан зургаануудай, управлениинүүдэй, ажалшадай депутадуудай аймагай, районно ба городской Соведүүдэй гүйсэдхэхэ комитедүүдэй зууршалгануудаар Буряадай АССР-эй Габьяата энергетик гэһэн хүндэтэ нэрэ олгогдохо байна.

Хүндэтэ нэрэ зэрг... хо тухай зуршалга... притинуудай ба эмх... гаануудай захиргаа... тийна, профсоюзай... зацинууд министерс... дэй, албан зурган... ажалшадай депутат... аймагай, районно, гор... Советүүдэй гүйсэдхэ... митедүүдэй урда таби... даха.

Раднаева Ханда Дугаровна арбан табадахи жэлээ Хурамхаанай аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой хонин ажалда хүдэлнэ. Хони, хурьгадаа тобир тарганаар адуулжа, жэл бүри ехэ ноохо хайшалдаг. Һүүлэй табан жэл соо зуһагүүдые адуулна. Үнгэрһэн жэлдэ хонин бүриһөө 2800 грамм ноохо хайшалжа, даабаряа 4 центнерээр үлүүлэн дүүргээ. Юһэдэхи табан жэлэй дүрбэдэхи тодорхойлхы жэлдэ бүри габшагайгаар хүдэлхэ гэһэн зорилго урдаа табиба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой эрхим хонишон Х. Д. Раднаева.

Ц. ЦЫРЕНЖАПОВАЙ фото.

СОЮЗНА РЕСПУБЛИКАНУУДТА

АЗЕРБАЙДЖАН:

АРАДАЙ ХИНАГШАДАЙ ҮҮСХЭЛ

СУМГАИТ. Эндэхи синтетическэ каучугай заводой табадахи хүдэлмэрилэгшэ бүхэн — арадай хиналтын эдэбхитэн. Цехүүдэй ажал ябуулгые хинагшад нарин нягтаар шалгадаг, ажалдаа хайша хэрэгээр, эзэн бусаар хандаһан ушар элирүүлдэг юм. Бүлэг хинагшад, жэшээнь, продукци зөөхэ сагые шалгаад, энэ талаар ехэ саг дэмы һалана гэжэ элирүүлбэ. Тиигэжэ заводой дирекци тэдэнэй дурадхаһан ашаа тээхэ, буулгаха ажалай график баталһан, тэрэнэй ашаар жэлэй турша соо вагонуудай һаатан зогсолго хоёр дахин хороогдоһон байна.

Арадай хинагшадай үүсхэлээр заводто электрын элшэ хүсэ алмаха хүдэлөөндэ эхи табигдаһан юм. Тиигэжэ жэлэй турша соо гурбан миллион киловатт-час элшэ хүсэн алмагдаа.

Синтетическэ каучугай заводой арадай хинагшадай бүлэгэй ажалай дүй дүршэлые ажалшадай депутадуудай Сумгандай городской Соведэй сесси һайшаан дэмжэһэн байна. Арадай хиналтада туһа хүргэдэг 800 гаран бүлэг болон пост мүнөө Сумгандта хүдэлнэ. Тэрэнэй ажалда зургаа мянган хүн эдэбхитэйгээр хабаадана.

БЕЛОРУССИ:

«МИНСК-22» — МАЛ АЖАЛАЙ АЛБАНДА

БРЕСТ. Белоруссиин хүдөө ажахын экономико ба эмхидхэлэй эрдэм-шэнжэлэлгын институдта тодхогдоһон «Минск-22» түхэлэй электронно тоолон-тодорхойлолгын машина Брестскэ областиин Столинско районой колхозуудай һүнэй болон гахайн фермэнүүдэй рационние, тодорхойлжо үгөө. Ажахынууд ямар тэжээлтэй байһанаа, тэрэнэйнгээ хэды шэнээн шэмэтэ бодосуудтайень, химическэ шэнжэлэлгын дүнгүүдые харуулжа үгэһэн байна. Эдэ бүгэдэ рацион табихадань туһалһан байна.

Республикын фермэнүүдтэ эрдэм ухаанай үндэһөөр зохёогдожо табигдаһан рацион малай ашаг шэмые дээшэлүүлээ, тэжээл гаргашалгые тэжээлэй 93 мянга гаран единицээр доошолуулха арга олгоо.

РСФСР:

ТҮЙМЭР САРАХА ВЕЗДЕХОД

ХАБАРОВСК. Алас-Дурнын ой модоной ажахын эрдэм-шэнжэлэлгын институдай бүлэг эрдэмтэд ой соо болоһон түймэр сараха вездеход зохёон бүтээгээ. Энэ машина ой соогуур часай арбан километр зай гаталха юм. Энэ комбайн ябадал дунда түймэр унтаргаана. Дэлхэй дээрэ иимэ машина түрүүшынхеэ зохёогдоо гээшэ. Ойн түймэр сарахада, тэрэ ажалай бүтээсые дүрбэ дахин дээшэлүүлээ.

Тусхай пульт соо һууһан оператор шалгалтын орёо олон приборнуудые, бүлүүрэй түхеэрэлгэ болон компрессор, хэдэн олон шлангануудые хүдэлгэнэ. Шахагдаһан уһан холо сэсэрхэдээ, түймэрэй носожо байһан газар руу сэхэ шэглүүлэгдэнэ.

Ойн түймэр сараха вездеход 20 минутын турша соо 2,5 километртэ түймэр сараха байна.

РСФСР:

ШЭНЭ ДОМЕННО ПЕЭШЭНДЭ

СВЕРДЛОВСК. «Болзорһоонь урид июниин 15 болотор, 5000 кубометр хэмжээтэй шэнэ доменно пеэшэнгэй бүхы технологическа түхеэрэлгэнүүдые бэлдэжэ дүүргэхэ». Дэлхэй дээрэ эгээ ехэ металлургическа агрегадай ашаглалгада үгтэһэн үдэр туг үргэжэ, баяр ёһололой гал носоохо эрхын түлөө мүрысөө эхилээ гэжэ Кривой Рог хотын барилгашадай гаргаһан үүсхэлдэнь харюу болгон, Уралмашзаводой коллектив иимэ шиидхэбэри абаба.

Кривой Рогой В. И. Ленинэй нэрэмжэтэ металлургическа заводой шэнэ юһэдэхи домно хадаа хүсөөрөө, технологическа хангагдасаараа жэшээлэшэгүй һайн, түрүүшын домно болоно. Пеэшэн соо шэрэм хайлуулга электронно-тоолон тодорхойлолгын машинануудаар түрүүшынхеэ хүтэлбэрилэгдэхэ юм. Ехэ температура, кислород хэрэглэжэ, шэрэм хайлуулга болон металлургическа эрдэм, техникын бусад түйлалтануудай хэрэглэгдэһэнэй ашаар сүүдхэ бүхэндэ 11 мянган тонно шэрэм таһалгаряагүй хайлуулагдадаг болохонь гээшэ. Энэ хадаа Криворожско заводой урдын пеэшэнгүүдэй хайлуулдаг нормын хахадынь болоно.

Энэ асари ехэ пеэшэнгыеороной зуу гаран завод, проектнэ болон конструкторска эмхинүүд бодхоолсоно байна. Уралмашайхид пеэшэндэ шэрэм хэхэ тон хүсэтэй түхеэрэлгэ, бусад шухала оньһон зүйлнүүдые бэлдээ. Предприятиин бүхы цехүүдтэ энэ асари томо пеэшэндэ хэрэглэгдэхэ детальнуудые түргэн болзорто хэжэ дүүргэхэ эрхэ байдал байгуулагданхай.

СССР-эй байгуулагдаһаар 52 жэлэй ойн һайндэртэ шэнэ пеэшэнгэй түрүүшынгээ металл хайлуулжа үгэхын түлөө Кривой Рогой хабсаргагшад, барилгашад болон шэнэ пеэшэн бодхоолгодо хабаадагшадтай хамта ураалайхид ехэ оролдосотойгоор ажаллана.

(ТАСС-ай корр.).

ТАЙЛБАРИЛ... ОЙЛГУУЛНА

Хүдөөгэй лекторэй да... хы үгэнүүд парти болон... вительствын бэелүүлдэг... тикатай ажалшадые т... суулжа, коммунис үзэл... талда үнэн сэхээр хүмүү... нэ. Кабанскын аймагай... дөөгэй лекторнууд энэ т... зарим тэды дүй дүршэл... ложо байнхай. Респуб... «Знание» бүлгэмэй пр... ниин зүгһөө хэгдэһэн... галтануудай дүнгүүд... ниие элеэр гэршэлбэ. ... дотор уншагдадаг лекц... дэй тоо жэлһээ жэлдэ ол... но, шанарынь һайж... Хэрбээ Кабанскын ай... 1972 ондо 7.583 лекци... шагдаһан байбал, 1973... 7.914 лекци уншагдаа. ... магай «Знание» бүлгэмэй... шууд лекционно хүдэлм... эдэбхитэйгээр хабаададаг... тэмдэглэхэ шухала. ... лекторнууд һарадаа 2—3... ци уншаһан байдаг. Жэ... хэдэ, Сэлэнгын индустри... на техникумэй багша Н. Димова, Выдрино тос... поселково Соведэй түрүү... шэ Л. В. Костин, Мыс... станциин машинист-инс... тор М. Д. Кашин, Больш... ченскэ дунда һургуулиин ... ша Л. А. Мясников б... бусадшье лекци һайнаар ... шадаг гээд хүн зоной д... суурхадаг.

Багша Леонид Афанась... Мясников лекционно хүд... ри һайжаруулхын т... оролдодог, өөрөө эрхим зэр... лектор, пропагандист юм. ... цинь удха һайнтай, зоной ... харал татадаг, һонирхо... байдаг.

Кабанскын аймагта лек... нүүдэй һуралсал эмхидхэ... дэг, тэдэнэй мэргэжэл дэ... лүүлхэ талаар методиче... хүдэлмэри һайнаар эмхид... дэнхэй. 1973 оной турша... жэшээлхэдэ, «Знание» бү... мэй ахин организацинуу... түрүүлэгшэнэрэй болон ... торнуудэй 15 семинар үнг... гэгдөө. Иимэ семинарнууд ... бансkда, Выдрино тосхо... Бабушкин хотодо болой... байна.

Лекционно хүдэлмэри хол... хараатайгаар, методическа ... дэр хэмжээндэ, саг үргэ... үнгэргэгдэбэл, ашa үрэ ех... гээд мэдээжэ ха юм.

«Знание» бүлгэмэй Б... ушкин хотын (түрүүлэгш... Я. Х. Ширяев), Больше... ченскэ тосхоной (түрүү... шэнь М. И. Суворова) ... организацинууд лекцион... хүдэлмэри ябуулхадаа хол... хараата түсэбүүдэй таба... юм. Эдэ айхин организаци... дай хүдэлмэридэ худөө ба... врачнар болон хүдөөгэй ин... теллигенцин бусадшье ... лөөрхо оролдосо хабаадуу... лагдана. Мүнөө Кабанск... аймагай лекторнууд КПСС... ЦК-гай декабриин (1973... Пленумэй шиидхэбэринүүд... партида, совет арадта КПСС... Центральна Комитедэй ханд... һан Хандалгые хүн зон... тайлбарилжа байна.

П. УГРЮМОВ,
республикын «Знание» бүлгэмэй референт.

ХЭДЫ БОЛОТОР НОБШОРХОНЬ БЭ

Хэнэйшье мэдэхээр, һүүлэй жэлнүүдтэ оронoймнай хүдөө ажахы ба промышленна предприятинуудай хоорондохи харилсаа холбооной улам үргэдхэгдэһэнэй, бэхижэһэнэй ашаар эдеэ хоолой продуктнуудые үйлэдбэрилгэ горитойхоноор дээшэлжэ байна гээшэ. Тиин саашадаашье хүдөө ажахынгаа материально-техническэ үндэһэ һууриие бэхижүүлхын тула хүдэлмэришэн ангитай хамта шэнэ алхам хэхээр ехэхэн ажал ябуулагдажа байнхай. Жэшээлбэл, Молдавиин ССР-эй колхоз, совхозуудай бэлэдхэһэн һүн, мяхан болон бусад продуктнууд гүүртэ, отара дээрэһээ сэхэ тушаагдажа, пунктнуудтаа абаашагдадаг гуримтай болонхой. Иимэ онол арга юугээрээ һайн юм гэбэл, нэгэдэхеэр, тушаагдаха продук- [illegible] бүтээсэ горитойхоноор нэмээ. Абаһаар энэ шэнэ арга ажалдаа нэбтэрүүлхын тула тус республикын колхоз, совхозууд гүүртэ, отарануудаа томодхожо, фермэ бүхэндэ үнеэ һааха, һү хүргэхэ оньһон түхеэрэлгэнүүдые тодхожо, абтаһан продукцинигаа шанарые шалган элирүүлхэ тусгаар лабораторинуудые байгуулаа юм. Тиихэдэ һаалишад, механизаторнуудай даалгагдаһан оньһон түхеэрэлгэеэ һайнаар ашаглахын тула богони болзорой курс эмхидхээд, мэргэжэл шадабариень дээшэлүүлнэ.

Иимэ арга нэбтэрүүлхэдэнь гүрүүшээр гаргаша ехэтэй байһаншье, хожомоо, 2—3 жэлэй туршада энэ гаргашань хүсэд харюулагдажа, малшадайшье ажал горитойхоноор хүнгэлэгдэнэ.

Хүдөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэжэ тушааха шэнэ онол аргын ашагтай байһые хараада абан, манай республикын зарим аймагуудай ажахынууд энэ шэнэ гурим нэбтэрүүлхээр шиидэһэн юм. Тиихэдээ нэн түрүүлэн Улаан-Үдын, Загарайн, Кабанскын, аймагуудай колхоз, совхозуудай фермэнүүдтэ иимэ арга нэбтэрүүлхээр бэлэдхэлэй хүдэлмэри хэхэ уялгатай бэлэй. Теэд үнэн дээрээ жэлһээ үлүү сагай үнгэрбэшье, дурсагдагша аймагуудта ямаршье ажал ябуулагдаагүй, байһаар. Ушар ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд энээндэ анхаралаа хандуулнагүй. Тиихэдэ захил хэдэг һүнэй промышленностиин нэгэдэл хүсэд хүрэхэ автомашинагүйбди гэһэн шалтаг урдаа барижа, шэнэ аргаар һү тушаан абалгада найдажа ядаһаншуу һуунад.

Һаяын дүнгүүдые согсолон харахада, һүнэй комбинат ба тоһоной баазанууд һү зөөдэг автомашинынгаа жолоошодые һүнэй шанар шалгажа элирүүлхэ һургуулида эльгээгээгүй, хойшо татаһан зандаа.

Энэ шэнэ гуримда ороходоо фермэ бүхэн хүсэд оньһожоруулагдажа, һаагдаһан һү- [illegible] хэ түхеэрэлгэнүүдтэ хангагдаха гэжэ урид хэлээ һэмди. Зүгөөр республикын «Сельхозтехника» нэгэдэл нёдондо колхоз, совхозуудта һү хүргэхэ «МХУ-8» түхэлэй 15 түхеэрэлгэ, «ТОМ-2, ОА» түхэлэй 9 танк-охладитель, «ОДЛ-2000» түхэлэй тусхай 9 түхеэрэлгэ худалдааһан. Гэбэшье эдэ түхеэрэлгэнүүдые тодхожо, зүбөөр ашаглаха талаар зарим тэды бэрхэшээлнүүд ушаржа, тэдэнь усадхагдаагүй байһаар. Жэшээлбэл, Улаан-Үдын аймагай «Дружба» колхоз «ТОМ-2» түхэлэй танк-охладитель тодхожо шадаагүй дээрэһээ хахад жэлэй туршада Нигэжэ уатэй түхеэрэлгэ мүнөө хүрэтэр миил хэбтэһээр.

Һаалиин фермэнүүдые шэнэ гуримда оруулхаар хэлсэжэ байха үеэр «Сельхозтехника» нэгэдэл ажахынуудтахи түхеэрэлгэнүүдые һуулгажа, һаалишад, механизаторнуудыень һургаха уялга абаһан юм. Теэд найдуулагшад мүнөө хүрэтэр туһа хүргэнэгүй. Энээнһээ боложо, колхоз, совхозууд һүнэй оньһон түхеэрэлгэнүүдые тодхожо хүдэлгэхэ мэргэжэлтэдгүй дээрэһээ тулижа байна бшуу.

Хоёрдохёор, ажахынуудай мэргэжэлтэд, хүтэлбэрилэгшэд шэнэ гуримаар һү тушаан абалгын яһала таарамжатай байһые мэдэжэ байбашье, анхаралаа багаар хандуулна. Тэдэнэй малай фермэнүүдтэ ариг сабарые сахиха, тушаагдаха һүнэйнгөө шанарые һайжаруулха хэрэгтэ һанаһа оройдоошье табинагүй.

Үнгэрэгшэ жэлэй эхэр Улаан-Үдын аймагай ажахынууд абтаһан һүеэ фермэ дээрэһээ сэхэ тушаахаар гүүртэнүүдээ бэлдэхэ хэмжээнүүдые хараалаа һэн. Тэрэ гэһэнһээ хойшо нилээд саг үнгэрөө. Гэбэшье шалгажа үзэхэдэмнай ажахынуудайнь нэгэшье фермэ бэлдэгдээгүй, хараалһан хэмжээнүүдынь миил саарһан дээрээ үлэшоо. Тусхайлан хэлэбэл, энэ аймагай ажахынуудай 48 гүүртын оройдоол 5-ниинь холодильнигаар хангагданхайшье һаа, Оронгын совхозой Кибалино һууриндахи ори ганса гүүртын түхеэрэлгэ ашаглагдана. Һүнэй шанар шалгаха лабораторинуудынь хүдэлгэгдэнэгүй.

Һү тушаан абаха шэнэ гурим нэбтэрүүлхэ арга республика доторнай бии гээшэ. Мүнөө ашаанай автотранспортна 3-дахи предприяти һү шэрэхэ түхеэрэлгэтэй 26 автомашинатай юм. Тиихэдэ һүнэй промышленностиин нэгэдэл 20 шахуу автомашинатай, дүтын аймагуудай ажахынуудһаа һү зөөдэг байна. Нигээд байхада шэнэ гуримда орохын тула нэн түрүүлэн колхоз, совхозуудай фермэнүүд түгэс бэлдэгдэхэ зэргэтэй. Тиимэһээ эгээл мүнөө, үбэлжэлгын эхилээд байхада һаалиингаа гүүртэнүүдые һайнаар бэлдэжэ, һааһан һүеэ тэрэ дороо тушааха арга үргэнөөр нэбтэрүүлхэ болоно.

А. ХАНГАЛОВА,
худөө ажахын продуктнуудые бэлэдхэхэ ба шанарыень хиналха гүрэнэй инспектор.

БАГШАНАРАЙ ҺУРАЛСАЛ

Улаан-Үдын аймагай Доодо-Ивалгын найман жэлэй һургуулида буряад хэлэнэй болон литературын багшанарай семинар һаяхан зарлагдаа. Тэрэ семинарта Улаан-Үдын, Загарайн, Кабанскын аймагуудай һургуулинуудта буряад хэлэ заадаг багшанар суглараа.

Семинарта хабаадагшад имэ элидхэлнүүдые шагнаба: «4—6-дахи классуудта буряад литературые комплексноор үдалха тухай» (элидхэлшэ—БГПИ-гай буряад хэлэнэй кафедрые даагша В. Ж. Хамагановой), «Буряад хэлые дифференцированнэ онол аргаар, мүн һурагша бүхэнэй хүсэл шадалые хараадаа абан зааха хүдэлмэриин дүршэлһөө» (элидхэлшэ Доодо-Ивалгын найман жэлэй һургуулиин буряад хэлэнэй багша Ц. Б. Бальжинимаева), «4—6-дахи классуудта заагдаха буряад хэлэнэй болон литературын тематическа түсэблэлгэ».

Семинарта хабаадагшад 4-дэхи, 5-дахи классуудай хэшээлдэ орожо, тэдэнээ зүбшэн хэлсэһэн байна. Хэшээл үгэһэн багша Ц. Б. Бальжинимаева грамматикаар, литератураар һайн бэлэдхэлтэй, хүүгэдтэ ойлгуулжа шададаг байһанаа харуулба. Ивалгын дунда һургуулиин буряад хэлэнэй багша И. М. Сандакова үгэ хэлэхэдээ, 4-дэхи классай һурагшад һайнаар харюусажа, грамматикаар бэрхэ байһанаа харуулаа гэжэ тэмдэглэбэ. Мүн баһа табадахи класста литературын хэшээлэй болоходо, 45 минута соо һурагшад тон ехэ юумэ хэжэ үрдөө. Хэшээл дээрэ элдэб янзын онол арганууд хэрэглэгдэнэ, словарна хүдэлмэришье бии.

Кабанскын аймагай Корсаковай дунда һургуулиин багша М. Б. Батоева зүбшэн хэлсэлгэдэ хабаадахадаа, РСФСР-эй һургуулиин габьяата багша Ц. Б. Бальжинимаевагай хэшээлдэ хоёрдохиёо ороһон тухайдаа хэлэжэ, һурагшадайнь һайн бэлэдхэлтэй байһаниие үнэн зүрхэнһөө тэмдэглэбэ.

Мүнөө үедэ шэнэ эрилтэ табигдажа, имагтал программаар хизаарлаха бэшэ, харин уридшалан зааха тухай хэлэгдэдэг гээшэ. Семинарта хабаадаһан багшанар тэрээн тухай яһала хэлсээ. Жэшээнь, багшанар хадаа хүүгэдэйнгээ алдуу тэмдэглэдэг тусхай дэбтэртэй байха ёһотой. Тэрэнээ хараадаа абажа, һурагшадта гэртээ дүүргэхыень тус тустань даабари үгэжэ болохо юм. Ондоогоор хэлэхэдэ, ами амяараа карточканууд дээрэ бэшэгдэһэн даабари ааб даа.

Буряад хэлэ гү, али литература зааха тухай методическа заабаринууд наймаанда байдаггүй гэжэ багшанар тон зүб ажаглалта хээ.

Буряад хэлэнэй удаадахи семинарнууд Оронгын дунда, Улаан-Үдын нэгэдэхи интернат һургуулида зарлагдахаар хүлеэгдэнэ.

Ф. СТЕПАНОВ,
Улаан-Үдын аймоногой методист.

УДААН ҮРГЭЛЖЭЛЬЭН ОНТОХОН

Үбэлэй амаралта — хүүгэдэй эгээл хүхюутэй саг. Гоё һайханаар шэмэглэгдэһэн Шэнэ жэлэй ёлко тойрожо хатархада, дуу дуулахада ямар зохид, хүхюун сэнгүү байдаг гээшэб! Республикымнай хэдэ мянган хүүгэд соёлой байшангуудта, һургуулинуудта, театрнуудта, шэнэ жэлээ угтаа гээшэ.

Улаан-Үдын Постышевой нэрэмжэтэ пионернүүдэй байшангай ёлкодо хабаадаха дуратайшуул нилээд олон байгаа. Һуралсалдаа эрхим гэгдэһэн пионернүүд болон нийтын ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсагшад булта даа 4200 һурагшад иимэ азатай байба.

Пионернүүдэй байшангай кукольна театрай болон драмкружогой эдир артистнар онтохонһоо хэһэгүүдые зүжэг болгон харуулжа, тэдэнэрые ехэтэ баясуулаа.

Валя Хромых, Сережа Власов, Саша Буинов гэгшэд Шандагахаанай, Бааб-гайн хүбүүнэй, пионер Келиин рольнуудые бэрхээр гүйсэдхөө.

...Ялараһан, толорһон ёлко тойрожо, Снегурочка басаган (Наташа Федорова), хүхюутэй хоёр клоун (Толя Радикальцев, Коля Хромченко), хореографическа кружогой хатарша басагад болон бусад хүүгэд наада, зугаа эмхидхэнэ, тииһээр байтар Жабар Үбгэн ерэжэ, айлшадта бэлэгүүдээ барюулна.

Үбэлэйнгөө амаралтые һонирхолтойгоор үнгэргэһэн хүүгэд шэнэ шадал хүсэ нэмэжэ һуралсалаа эхилбэ. Кукольна театрай, драмын, хатарай, дуунай, техническэ кружогуудай 180 һурагшад Шэнэ жэлэй һайндэртэ эмхи гуримтайгаар бэлдэһэндээ аргагүй баяртай урматайнууд.

С. ИВАНОВА.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Пионернүүдэй байшанда болоһон ёлко.
С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

ЮРИСТЫН ЗҮБШЭЛ

НАРАЙЛҺАН ЭХЭНЭРНҮҮДТЭ ТЭДХЭМЖЭ ЯАЖА ТҮЛЭХЭБ?

Нарайлһан эхэнэрнүүдтэ 1973 оной декабриин 1-һээ шэнэ гуримаар тэдхэмжэ үгтэхэнь гэжэ мэдээжэ болонхой. Тэдхэмжын хэмжээн ямар байхаб гэһэн асуудалтай бэшэгүүд республикын колхоз, совхозуудһаа манда ороно.

ХАРЮУ: СССР-эй Министрнүүдэй Совет партиин XXIV съездын Директивэнүүдэй дүүргэлтэ болгон, «Нарайлхынь урда тээ, мүн нарайлһан хойнонь, үбшэн үхибүүгээ харахынайнь түлөө тэдхэмжэ үгэлгые һайжаруулха тухай» тогтоол 1973 оной июлиин 26-да баталан абанхай.

Энэ тогтоолой ёһоор, колхозуудта хүдэлдэг бүхы эхэнэрнүүдтэ — хүдэлмэришэд болон алба хаагшадта 1973 оной декабриин 1-һээ бүхы салингайнь хэмжээнэй зэргын тэдхэмжэ үгтэхэ байна. Тиихэдээ ажаллаһанайнь болзор, профсоюзда байлга, мүн ондоошье ямар нэгэн ушар хараада абтахагүй.

Хэрбээ нарайлха эхэнэр дээрэ заагдаһан болзорһоо урид амаралтада гараа һаа, 1973 оной декабриин 1-һээ хойшо абадаг салингайнгаа 100 процентын хэмжээтэй тэдхэмжэ абаха зэргэтэй. Жэшээнь, ажалша эхэнэр 10 һара соо таһалгаряагүй хүдэлөөд, нарайлхын түлөө 1973 оной ноябриин 20-һоо амаралтада гараа һаа, ноябриин 20-һоо 30 хүрэтэр абаха салингайнгаа гурбанай хоёр хубиие абаха зэргэтэй. Декабриин 1-һээ эхилээд, амаралтын дүүрэтэр нарайлха эхэнэртэ абадаг салингайнь бүхы хэмжээе түлэхэ шухала.

Шэнэ гуримай ёһоор, хаанашье хүдэлдэг эхэнэрнүүд — (гүрэнэй предприяти болон эмхи зургаануудта гү, али нийтын эмхинүүдтэ, саг зуурын хүдэлмэридэшье) нарайлха үедөө амаралтада гараһанайгаа түлөө тэдхэмжэ абаха зэргэтэй.

АСУУДАЛ: Хүдэлмэришэд болон алба хаагшадта нарайлалгын түлөө тэдхэмжэ үгэхэдөө, ямар салингыень хараада абаха байнаб?

ХАРЮУ: Нарайлха эхэнэрнүүдтэ: хүдэлмэришэд болон алба хаагшадта тэдхэмжэ үгэхэдөө үбшэлһэн эхэнэрнүүдтэ түлөөшэдэл адляар түлэхэ шухала, тиихэдээ хоёр дахин абадаг салингыень хизаарлажа болохогүй. Тэдхэмжэ үгэхэдөө абадаг салингайнь бүхы хэмжээе: саг үргэлжэ абажа байдаг нэмэлтэ түлбэри болон шангуудые хараада абажа, оруулалсаха шухала. Тиихэдээ зарим түлбэри тэдхэмжэ үгэлгэдэ хараада абтадаггүй байна. Жэшээнь, гол ажалайнгаа хажуугаар ондоо хүдэлмэри хэһэнэйнгээ түлөө, ажалайнгаа һүүлээр үлүү саг соо хүдэлһэнэйнгөө түлөө, тушаалһаа гадуур ажал хэһэнэйнгээ түлөө тэдхэмжэ соогоо нэмүүлжэ абаха ёһогүй.

Ажаллаха үедөө абаһан шангуудынь нарайлалгын тэдхэмжэ соо иимэ гуримаар нэмэгдэхэ болоно. Хэрбээ элдэб шангууд урмашуулгын фондһоо үгтөө һаа, абадаг салин соонь оруулагдадаг.

АСУУДАЛ: Нарайлһан эхэнэрнүүдтэ ямар гуримаар тэдхэмжэ үгтэдэг бэ?

ХАРЮУ: Хэрбээ хуушан гуримай ёһоор эхэнэрнүүдтэ нарайлха үе хүрэтэрнь тэдхэмжын мүнгэн бүхыдөө үгтэдэг байгаа һаа, түрэһэнэйнь һүүлээрхи амаралтын түлөө мүнгэн хуби хуби болгогдон таһалагдажа, салин хулһэнтэйнь сугтаа түлэгдэдэг байһан юм. Харин мүнөө үедэ нарайлһан эхэнэрнүүдтэ түлэгдэхэ тэдхэмжэ, нилээд гуримшуулагдажа, сомор болгогдоо. Мүнөө үедэ эхэнэрнүүд түрэхынгөө урда тээхи үеын тэдхэмжые нэгэн доро бултыень, түрэһэнэйнгөө һүүлээр, түрэһэнэйнгөө һүүлээрхи бүхы мүнгэнтэй хамта абаха болонхой.

Е. МОКШОНОВА.

БурАССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМЭЙ УКАЗ

Үерэй үедэ онсо шалгарһан хүнүүдые «Уһанай аюулда орогшодые абарһанай түлөө» медаляар шагнаха тухай

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1957 оной февралиин 16-най Указай үндэһөөр үерэй үедэ абаралгын хүдэлмэри жэшээтэй һайнаар эмхидхэһэнэйнь, хүнүүдые абаралгын үедэ шэн зориг, һүбэлгэн шадабари харуулһанайнь түлөө СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй зүгһөө «Уһанай аюулда орогшодые абарһанай түлөө» медаляар иимэ хүнүүдые шагнаха:

БАРГАЖАНАЙ АЙМАГҺАА:

Гармаев Ринчин Молонсовичые — Хилганын колхозой жолоошон-моторист. **Намжилов** Баир Эрдынеевичые — Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой мал адуулагша. **Тюриков** Владимир Корниловичые — Байгалай модо урадхуулгын конторын катерай капитан-механик.

ЗЭДЫН АЙМАГҺАА:

Аржанович Альберт Станиславовичые — Торинн совхозой директор. **Тарабукин** Перфил Тарховичые — «Октябрьский» совхозой директор. **Тютринцев** Понтелеймон Павловичые — Торинн совхозой главна бухгалтер.

КАБАНСКЫН АЙМАГҺАА:

Брельгин Георгий Григорьевичые — Кабанскын уһа, намаг хатаалгын түхеэрэлгын экскаваторщик. **Вторушин** Геннадий Владимировичые — «Шергинский» совхозой тракторист. **Кашкирхин** Аркадий Петровичые — Кабанскын аймагай сэрэгэй комиссариадай прапорщик. **Корепанов** Алексей Николаевичые — Кабанскын совхозой электрослесарь. **Никонов** Николай Ивановичые — Байгалай совхозой мал адуулагша. **Смирнов** Иван Владимировичые — Оймороой совхозой мүрэнэй флодой ахалагша моторист.

ХУРАМХААНАЙ АЙМАГҺАА:

Дондупов Данцаран Цыденжаповичые — Хурамхаанай совхозой директор. **Цыбиков** Андрей Аюшиевичые — Хурамхаанай совхозой жолоошон.

ХЯАГТЫН АЙМАГҺАА:

Бузин Алексей Дмитриевичые — «Дружба» колхозой отделениие эрхилэгшэ. **Осеев** Владимир Логантьевичые — Хяагтын совхозой жолоошон. **Раднаев** Агбан Табдановичые — Алтайн совхозой мал адуулагша. **Степанов** Леонид Александровичые — аймагай «Сельхозтехника» нэгэдэлэй жолоошон. **Цырендоржиев** Матвей Содномовичые — Мөөрөөшын совхозой катер жолоодогшо. **Шитякова** Тамара Дмитриевнае — Сүхын ажалшадай депутадуудай поселково Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ.

ПРИБАЙКАЛИИН АЙМАГҺАА:

Пихель Нина Петровнае — Сэлэнгын ой модоной баазын барилга-заһабарилгын участогай начальник. **Титов** Николай Сидоровичые — Сэлэнгын ой модоной баазын бульдозерист.

СЭЛЭНГЫН АЙМАГҺАА:

Бальчинов Цырен Бальжиновичые — Тельманай нэрэмжэтэ колхозой отделениие эрхилэгшэ. **Бухаев** Цыбик Булгатовичые — «Эрдэм» колхозой отделениие эрхилэгшэ. **Гвоздарьков** Николай Петровичые — аймагай ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшын орлогшо. **Завгородный** Александр Захаровичые — Поворот тосхоной хүдөөгэй соёлой байшангые даагша.

УЛААН-ҮДЫН АЙМАГҺАА:

Загузин Иван Гавриловичые — Гурульбын ажалшадай депутадуудай сельскэ Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшын орлогшо. **Рыбин** Валентин Григорьевичые — Улаан-Үдын автомобильна харгынуудай линейнэ управлениин автослесарь.

УЛААН-ҮДЭ ГОРОДҺОО:

Ангапов Семен Васильевичые — КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой секретарь. **Беляков** Анатолий Михайловичые — КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой нэгэдэхи секретарь. **Булдаев** Сергей Николаевичые — КПСС-эй Советскэ райкомой секретарь. **Еранский** Анатолий Георгиевичые — Улаан-Үдын «Электромашина» заводой жолоошон. **Кашкин** Леонид Николаевичые — КПСС-эй Улаан-Үдын горкомой секретарь. **Куренков** Геннадий Савельевичые — Улаан-Үдын судна бүтээлгын заводой слесарь. **Мульченко** Евгений Ивановичые — Улаан-Үдын ажалшадай депутадуудай городской соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшын орлогшо. **Самойлова** Зинаида Алексеевнае — КПСС-эй Советскэ райкомой таһагые даагша. **Убеев** Вадим Прокопьевичые — Улаан-Үдын ажалшадай депутадуудай городской Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ. **Федорова** Нина Захаровнае — Советскэ районой ажалшадай депутадуудай соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй секретарь. **Хараев** Чингис Антоновичые — ОСВОД-ой Буряадай республиканска Соведэй түрүүлэгшэ. **Чебунин** Анатолий Кондратьевичые — Советскэ районой ажалшадай депутадуудай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшэ.

РЕСПУБЛИКЫН ДОТООДЫН ХЭРЭГҮҮДЭЙ АЛБАНАЙ ХҮДЭЛМЭРИЛЭГШЭДҺӨӨ:

Бархатов Александр Архиповичые — милициин младша лейтенант. **Головко** Василий Александровичые — милициин майор. **Гречухин** Александр Сергеевичые — милициин младша сержант. **Евсеев** Михаил Яковлевичые — милициин капитан. **Иванов** Семен Степановичые — милициин ахалагша лейтенант. **Москичев** Василий Александровичые — милициин ахалагша сержант. **Спирин** Борис Николаевичые — милициин подполковник. **Токарев** Адольф Андреевичые — милициин ахалагша лейтенант. **Филатов** Виктор Ивановичые — милициин подполковник. **Фомкин** Леонид Жалсараевичые — милициин капитан. **Чернецкий** Иван Александровичые — дотоодын албанай подполковник. **Чукреев** Михаил Антоновичые — милициин подполковник.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ Б. СЕМЕНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь В. ДУБРОВСКИЙ.

Улаан-Үдэ, Соведүүдэй байшан.
1974 оной январиин 9.

ХИЛЫН СААНАҺАА
ТЕЛЕФОН·ТЕЛЕГРАФ·РАДИО

БАГДАД

Совет-ирак хөөрэлдөөнүүд

ТАСС

Хоёр ороной хоорондохи экономическа харилсаа хүгжөөхэ тухай совет-ирак хөөрэлдөөнүүд эндэ болоно. СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшын орлогшо В. Н. Новиков эдэ хөөрэлдөөнүүдтэ хабаадажа байгаа Совет правительственнэ делегацие толгойлно.

Ирагай делегациин толгойлогшо, Ирагай промышленностиин министр Таха Аль-Джазрауи хөөрэлдөөнүүдэй эхин дээрэ үгэ хэлэхэдээ, эдэ хөөрэлдөөнүүд Советскэ Союзай ба Ирагай хоорондохи, БААС гэдэг партиин ба КПСС-эй хоорондохи харилсаае саашаданъ хүгжөөлгэдэ шухала үүргэ дүүргэхэ байха гэжэ тэмдэглээ.

БРАТИСЛАВА

Гайхамшагта ой

ТАСС

Пролетарска интернационализмын, аха дүүгэй харилсаа холбооной гол ёһонуудта үндэһэлһэн экономическа харилсан туһалалсалгын совет тухай ехэ юумэ хэлэжэ болоно гээд Братиславын «Правда» газетэ бэшэнэ. Дэлхэйн хүн зоной 10 процентнь лэ СЭВ-тэ хабаатай гүрэнүүдтэ ажаһуудаг. Тингэбэшье дэлхэйн промышленна продукциин гурбанай нэгэ хубиһаа үлүүе эдэнэр үйлэдбэрилдэг байна. СЭВ-тэ хабаатай социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай экономическа хүгжэлтэ түрүү капиталис оронуудайхиһаа һурагүй дээгүүр юм.

СЭВ-тэ хабаатай социалис оронуудай харилсаанай гол шэнжэ шанар юун бэ гэхэдэ, эдэ гүрэнүүд 15—20 жэлэй болзороор арадайнгаа ажахын түсэбүүдые табидаг байна гээд «Правда» газетэ тэмдэглэнэ. Хамтын ехэ ехэ проектнүүдые бодото дээрэнь бэелүүлдэг юм. Имагтал оронойнгоо экономическа аша туһа тухайда анхарал хандуулхаһаа гадна, нэгэ нэгэндээ аха дүүгэй туһаламжа үзүүлхэ гээшэ гол шухала зорилгомнай гэжэ эдэнэр тоолоно.

УЛААН-БААТАР

МНР-эй ажалшадай амжалтанууд

ТАСС

1973 ондо МНР-эй арадай ажахы, соёлые хүгжөөхэ түсэбэй дүүргэлтын даб дээрэхи дүнгүүд эндэ тунхаглагдаба.

Түсэбтэ табадахи табан жэлэй гурбадахи жэлдэ Монголой хүдэлмэришэн ангиин, хүдөөгэй ажалшадай, интеллигенциин хүсэлэл оролдолгоор арадай ажахын үйлэдбэриин гол фонднууд, 1972 онойхитой жэшэбэл, 7,4 процентээр дээшэлүүлэгдэһэн байна гээд ЦСУ-гай мэдээсэл дотор хэлэгдэнэ. Национальна олзо доход 7,7 процентээр ургаа. Бүхы гол дүнгүүдээр гүрэнэй даабаринууд дүүргэгдэһэн байна.

Хүдөөгэй ажалшад илангаяа ехэ амжалта туйлаба. Хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгэ 13 процентээр ехэдхэгдэһэн, үхэр малай тоо толгой 430 мянгаар олошоруулагдаһан байха юм.

Монголой Арадай Республикын промышленна предприятинууд шэнэ уялга түсэбүүдые абаа. Үнгэрһэн жэлдэ валова промышленна продукци үйлэдбэрилгэ 8,3 процентээр дээшэлүүлэгдээ. Хэдэ хэдэн предприятинууд түсэблэлгын, материальна урмашуулгын шэнэ гуримда оруулагдаа.

Хүн зоной байдал һайжаруулха политика МНР-тэ залан сэхээр бэелүүлэгдэнэ. 1972 онойхитой жэшэхэдэ, хүн зоной хүртэсэдэ национальна доход 4,7 процентээр дээшэлүүлэгдээ. Соёл, элүүрые хамгаалга, эрдэм наука амжалтатайгаар хүгжэнэ.

Советскэ Союзтай, социалис хани нэгэдэлтэ бусад оронуудтай аха дүүгэй харилсаа холбоон МНР-эй национальна экономико, соёл культура хүгжөөлгэдэ горитой нүлөө үзүүлнэ гээд ЦСУ-гай мэдээсэл дотор хэлэгдэнэ.

1974 оной январиин 1-дэ Монголой Арадай Республикын хүн зон 1 миллион 377,9 мянгада хүрэһэн байна.

УЛААН-БААТАР

Даабаряа дүүргэнэ

ТАСС

Промышленна продукци үйлэдбэрилэн гаргаха жэлэйнгээ даабариие МНР-эй индустриальна түбэй — Дархан хотын хүдэлмэришэд 101,6 процент дүүргэжэ, 50 миллион тухай түгригэй ашаг олзо оруулһан байна.

Түрэл хотынгоо социалис байгуулалтын амжалтанууд тухайда Дарханай ажалшад МНРП-гэй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, МНР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Ю. Цеденбалда элидхэн мэдээсэбэ.

Туйлаһан амжалтаяа улам батадхан, 1974 оной арадай ажахын түсэбые болзорһоонь урид дүүргэхэбди гэжэ эдэнэр бэеэ уялгалба.

БЕРЛИН

Эб найрамдалай, социализмын замаар

ТАСС

ГДР-эй байгуулагдаһаар 25 жэлэй ойн энэ жэлдэ гүйсэхэеэ байһантай дашарамдуулан, ГДР-эй Национальна фронтын Национальна совет оронойнгоо хүн зондо хандаба. Германиин түүхэдэхи түрүүшын хүдэлмэришэн-тариашанай гүрэнэй байгуулагдаһан ушар түүхэтэ удха шанартай гэжэ тэдээн дотор хэлэгдэнэ.

Социалис байгуулалтын, гадаадын политикын талаар 25 жэлэй туршада соо ГДР-эй туйлаһан бүхы амжалтанууд СССР ба социалис хани нэгэдэлтэ бусад бүхы гүрэнүүдтэй нягта холбоотой ГДР-эй арад зоной шэн габьяата ажалаар хангагдаа гэжэ Национальна совет тэмдэглэнэ. Эдэ амжалтанууд — ГДР-эй общественэ хүтэлбэрилхы хүсэн — СЕПГ-гэй сэсэн мэргэн, холын харата политикын үрэ мүн.

Национальна фронтын Национальна совет Советскэ Союзай ба социалис хани нэгэдэлтэ бусад оронуудай арадуудта, бүхы дэлхэй дээрэхи ГДР-эй ханинарта амаршалга эльгээбэ.

УЛААН-БААТАР

Улаан-Баатарай ажалшадай зорилгонууд

ТАСС

Монголой ниислэлэй ажалшад түсэбтэ табадахи табан жэлэй дүрбэдэхи жэлые габшагай ажалаар эхилбэ. 1974 он эдээндэ ойн баярта жэл болоно — түрэл хотынгоо Монголой Арадай Республикын ниислэл болгогдон соносхогдоһонһоо хойшо 50 жэлэй ойе Улаан-Баатарай хүн зон октябрь һарада тэмдэглэхэ.

Энэ жэлдэ Улаан-Баатарай промышленностиин хүдэлмэришэд бүри габшагайгаар ажаллажа байна. Промышленна продукци үйлэдбэрилгэ 7 процентээр дээшэлхэ. Предприятинуудай үйлэдбэриин хүсые бүрин хүсэдөөр ашаглаха, үйлэдбэриин аша үрые дээшэлүүлхэ талаар ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ. Байгша ондо ниислэл хотын капитальна барилгада гаргашалагдаха мүнгэн 27,3 миллион түгригоор дээшэлхэ байна.

Ниислэл хотодо худалдаа наймаан, арадай гэгээрэл, элүүрые хамгаалга бүри һайжарха. Шэнэ һургуулинууд, больницанууд, магазинууд баригдаха, модо һөөгүүд таригдаха, ниислэл хотые болбосон түхэлтэй болгохын тула үргэн ехэ хүдэлмэри хэгдэхэ юм.

ХАНОЙ

Вьетнам ханинарай туйлалтанууд

ТАСС

Вьетнамай Демократическа Республикын Центральна статистическэ управлениин баримтануудай ёһоор, үнгэрһэн жэлдэ эндэ 687 промышленна барилга, эдэнэй дунда республиканска удха шанартай 152 барилга һэргээгдэһэн, үргэдхэгдэһэн. Шэнээр бодхоогдоһон байна. 100 гаран хүүргэ дээгүүр транспорт ябадаг болоо. 150 километр утатай түмэр зам заһабарилагдаа, шэнээр ба баригдаа.

Дайнай үедэ һандаргагдаһан 200 мянга гаран дүрбэлжэн метр талмайтай үйлэдбэриин байранууд, байшан гэрнүүд заһабарилагдаа. 82 мянган дүрбэлжэн метр талмайтай һургуулинууд, 1500 хүнэй һуури тай больницанууд ашаглалгада оруулагдаһан байна.

ХАНОЙ

АМГАЛАН АЖАЛАЙ АМЖАЛТАНУУД

ТАСС

Ватьбак гэжэ уһалууриин түхеэрэлгэдэ хабаатай Бевынг сөөрэмэй барилга Вьетнамай Демократическа Республикын урда захадахи Нгеан провинцида эхилбэ. Энэ түхеэрэлгын зургаадахи сөөрэм баригдаа. 17 миллион кубометр уһа багтаамжатай 7-дохи сөөрэмэй барилга 1975 ондо дүүргэгдэхээр хараалагдаһан байгаа. Тиигэбэшье патриотическа үндэр уялгануудаар хүтэлбэрилэгдэһэн барилгашад бүхы хүдэлмэриеэ байгша оной зун болотор дүүргэхые хараалба. Мүнөө ерээдүйн хэмэл нуурай эрье дээрэ эршэтэ габшагай ажал бурьялна.

Уһалууриин һайн түхеэрэлгэнүүдые барижа, Вьетнамда үндэр баян ургаса хуряажа болоно. Хуурай ган жэлнүүдтэ хэдэ хэдэн провинцинуудта уһанай дуталдахадань, хангалтагүй муу ургаса абтадаг, харин тиихэдэ бороо хуратай зунай сагта гол мүрэнүүд үерлэжэ, олон гектар үрэ жэлтэ газарые һалгаадаг байна.

Тиимэһээ Вьетнамда бии байгаа ирригационно түхеэрэлгэнүүдые ходо ходо шэнэлжэ, үргэдхэжэ байха хэрэгтэй. Мүнөө, Вьетнамда амгалан байдалай һэргээгдэжэ байхада, уһанай түхеэрэлгэнүүдтэ илангаяа ехэ анхарал хандуулагдана. Мүнөөнэй түхеэрэлгээр хангагдаһан һубагууд, сөөрэмүүд, хаалтанууд ба бусад барилганууд бодхоогдоно.

Хүдөө ажахые ашаг ехэтэй болгохо гээшэ дайнай һүүлээр ДРВ-гэй түсэбүүдэй гол шухала зорилго мүн. Минеральна үтэгжүүлгэнүүдые үйлэдбэрилэн гаргадаг заводуудые үргэдхэхэ ажал хэгдэнэ. Үйлэдбэриин шэнэ барилганууд һаяхан Виньфу провинциин Ламтхаодахи суперфосфатна заводто ашаглалгада оруулагдаа. Энээнэй ашаар 1974 ондо завод нёдондонойхиһоо 30 процентээр ехэ продукци гаргаха байна.

БУХАРЕСТ

РУМЫНИИН „НОГООН АЛТАН“

ТАСС

Ой модон — социалис Румыниин байгаалиин гол шухала баялигуудай нэгэниинь мүн. Ой модонойнгоо баялигаар тэрэ Европодо 4-дэхи һуури эзэлнэ. Энэ талаар Советскэ Союз, Швеци, Финлянди тэрээнһээ булюу. Румыниин газар дайдын дүрбэнэй нэгэ хубиһаа үлүүниинь ой модоор бүрхөөгдэнхэй. Арадай засагай жэлнүүдтэ ой модоной нөөсэ баялигые һэргээлгэдэ, эдэниие гамтайгаар ашаглалгада ехэ анхарал хандуулагдана.

«Ногоон алтанай» нөөсэ баялигай горитой байһан ушарһаа, модо болбосоруулгын промышленность хурдан түргөөр хүгжөө. Социалис байгуулалтын үедэ мүнөөнэй түхеэрэлгэнүүдээр хангагдаһан модо болбосоруулгын ехэ ехэ комбинадууд баригдаһан байна. Энэ түсэбтэ табан жэлэй түрүүшын гурбан жэлэй туршада соо 27 шэнэ предприяти ашаглалгада оруулагдаа, Клуждахи, Меркуря-Чугтахи, Карансебешэй, Топлицын мебельнэ фабриканууд, Себешэй, Фокшаниин, Комэнэштиин, Орадиин зомгооһоор плита хэдэг заводууд эдэнэй тоодо ороно.

Үйлэдбэриин хүсэнүүд үргэдхэгдэнэ, шэнэ барилганууд олоор ашаглалгада оруулагдана.

БРАЗЗАВИЛЬ

Африкын оронуудай харилсаан бэхижэнэ

ТАСС

Политическэ, экономическа гээгдэлээ усадхан зайсуулжа Африкын оронууд али алиндань ашатай туһатай харилсаа холбоо тогтооно. Конгын Арадай Республикын ба Түбэй Африкын Республикын хоорондо транспортна харилсаа холбоо тогтоохо тухай асуудалнуудые шиидхэдэг хамтын саг үргэлжын комиссиин Браззавильда нээгдэһэн ээлжээтэ сесси энээниие элирхэйлэн гэршэлнэ.

Африка түбиин гүн дунда байдаг ЦАР Конгын газар дээгүүр гаража, Атлантиин океантай холбоо хэхэ аргатай юм. Хоёр ороной хоорондо хэгдэһэн хэдэ хэдэн хэлсээнүүдэй үндэһөөр ЦАР Конгын газар дээгүүр ашаа зөөхэ эрхэ олоһон байна.

ВАШИНГТОН

Р. Никсон бэшэгүүдые эльгээбэ

ТАСС

Элшэ хүсэнэй дутагдалые зайсуулхын тула шухала хэмжээнүүдые зүбшэлхөөр февралиин 11-дэ Вашингтондо болохо зүблөөндэ хабаадахые урилһан бэшэгүүдые США-гай президент Р. Никсон, Франциин, ФРГ-гэй, Англиин, Италиин, Голландиин, Норвегиин, Канадын, Японой правительствануудай толгойлогшонорто эльгээгээ гээд Сагаан байшангай түлөөлэгшэ Сан-Клементдэ (Калифорни штат) мэдээсэбэ.

Президент Никсон нефть ехээр абадаг Араб ба Азиин оронуудай правительствануудай толгойлогшонорто мүн лэ бэшэгүүдые эльгээхэдээ, Вашингтондо болохоёо байһан зүблөөн тухай тэдэнэртэ мэдээсээ. Нефть абадаг, нефть гаргашадаг оронууд хойшодоо хамтын конференци хэхэ ёһотой гэжэ Никсон дурадхаһан байна.

МАДРИД

Эрхэнүүдэйнгээ түлөө тэмсэнэ

ТАСС

«Астаньо» гэдэг верфиин 3000 шахуу хүдэлмэришэн салин хүлһыень дээшэлүүлхэ тухай эрилтэ табижа, ажалаа зогсообо.

Засагаархид хатуу шэрүүн хэмжээнүүдые абажа, буһалгаалагшадай зоригые мохоохоор һэдэнэ. Гарагай гурбанда болоһон буһалгаанда хабаадаһан верфиин 200 хүдэлмэришэн хоёр үдэрөөр ажалһаа зайсуулагдаа.

Бильбаодахи металлургическа компаниин 650 хүдэлмэришэн салин хүлһыень дээшэлүүлхэ эрилтэ табяаһэн. Тиихэдэнь компаниин захиргаан эдэниие ажалһаань гаргажархёо.

Израилиин засагайхид эзэмдэн абаад байһан араб газар дайда дээрэһээ араб арад зониие үлдэжэ түрихые оролдон, бүхы шадаха зэргээрээ эзэрхэг түрэмгэй ябуулгануудые хэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нютагай зониие нэгдэхэ, дээрмэдэхэ ябадал Израилиин сэрэгшэдэй заншалда орошонхой.
ТАСС-ай фотохроника.

Галина БАЗАРЖАПОВА

ШЭНЭ ШҮЛЭГҮҮД

Урдамни
ута харгы һунаһа,
Уралан,
уран дуунуудые татана,
Уняартан,
угаа хүшэрөө мэдүүлнэ,
Удааран —
урин шарай харуулна.

***

Хүсэлни, хүсөө олыш,
Хүллэхэбди сагай
долгиие,
Зоригни, замаа оныш,
Зорихобди үгын далайда.

Доторни дуунай аялга
Добтолон яаруулха,
Доройтоод бусаха
гэбэлни,
Доромжолон гааруулха.
Өөрынгөө хэлэнэй үгые,
Өөрынгөө үгын үеые
Удаан бэдэрхэб үгылэн,
Уудалхаб бодолоо
үеэрнь.
Горхомни, намагые
голыш,
Гүнзэгы далай зориёл,
Долгиной үндэрые
шэлыш,
Дошхорһон шуургые
зүриел.
Шунални, дуран болыш,
Шунган, тамаран
бэелхэбди,
Шуургамни, ехээр
шангарыш,
Шууяан соогуур
мүндэлхэбди.

***

Ажабайдал хубилжал
байдаг —
Таалуулжа үзөөгүй урал
байдаг,
Тамалуулжа үзөөгүй
зүрхэн байдаг,
Тала хараадүй нюдэн
байдаг.
Анхаран харагты
теэд лэ:
Уршалаатадаггүй урал
үгы,
Уһатадаггүй нюдэн үгы,
Унтардаггүй зүрхэн
үгы—
Ажамидарал һэлгэжэл
байдаг.

***

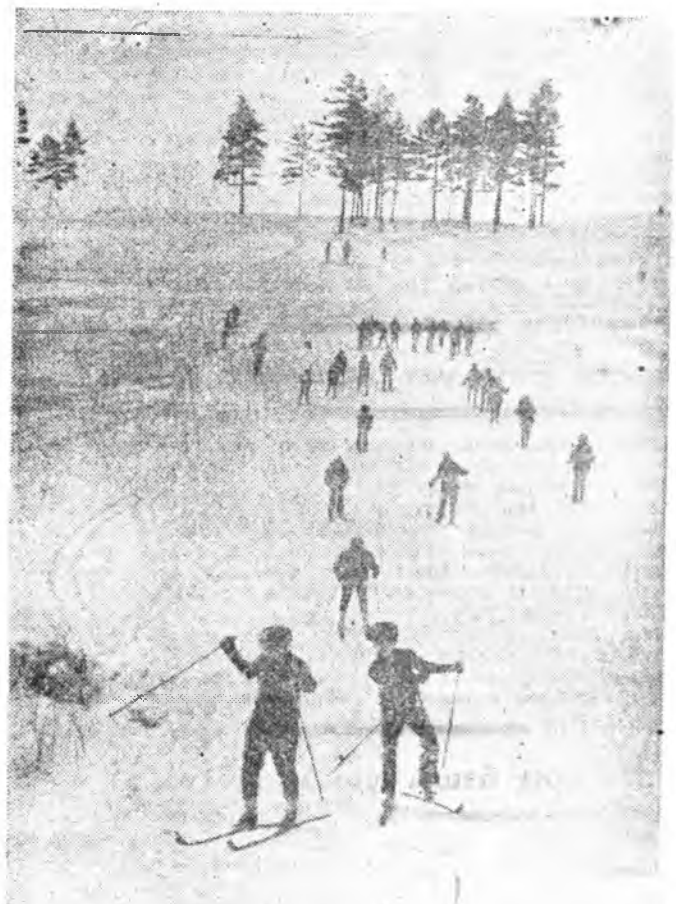
Дуранайм зула —
Захаамин,
Дуунайм залуур —
Захаамин.
Анхаралаа, Захаамин —
заха минии,
Араар хушагдаһан
ууладаш тогтоноб,

Анханайм нютаг,
шулуугаар бархайһан
орон, —
Айдар зүрхыем, дурыем
буляаһан тоонто.
Эндэхи тала хадын
үндэртэ һүгэдэдэг юм,
Эндэ Зэдэмни горходой
сэбэртэ шүтэдэг юм,
Эндэ һара сахилзаһан
саһантай
Эмнилсэн наадажа,
сэдьхэлээ ханадаг юм.
...Харижа гэртээ
ошоходоо,
Хабсагайнуудтаа, үндэр
дабаануудтаа
Хасараа үндүүлээд
эрхэлхэб,
Хүб хүхэ тэнгэри
Хүбхэлзэн, сэсэглэн
энхэрхэл.
Бусад газарай номгон
байдал тухай
Бүтүү дошхон, бардам
горходгоо
Булай удаан хөөрэхэб,
Булангируулан,
эршыень шангадуулан.
Зүргэнүүд зөөлэн
шоргаа дэбдин,
Зэрлиг тайга руу
дахуулан ошохол,
Зүһэн бүгын һошноо
байгаали
Зугаалан, хүүнэн байхал.

Үүлэнэй түргэн
гүйлдөөнһөө юм гү,
Үнгын бодолой
гүлмэрһөө юм гү,
Уданшьегүй толгоймни
эрьешэдэг,
Уяран түргэн һогтошодог.
Энхэрэлэй орон —
Захаамин,
Энхэ омогни — Захаамин.

ДУУМНИ...

Гуйнаб шамай, ерыш
намдаа —
Гулабхаагай зөөлэхэн
энхэрэлээр,
Гуниглан сүхэрһэн
һанаагаар,
Гуламтада дүлэтэһэн
галханаар,
Дууданаб, далланаб.
Ерыш намдаа —
Дуулим һүнитэ
сууряагаар,
Дуһалханаар — амниием
абархаа,
Дураар ерыш, шатама
дураар.

Элдин талын энгэр
хушаһан,
Тунга саһан арюухан.
Эдир залуугай эршэ
гарган,
амархада сарюухан.

С. БАЛДУЕВАЙ фото.

ТОЛИ

ЭСЭГЫН НАНГИН НЭРЭ

— Ши хэнэйбши даа, абашни хэн бэлэй? —гээд, хүнэй һурахада, эсэгынгээ нэрэ хэлэдэг заншал бии. Энэ үедэ хүнэй досоо абань ээлүүдгүй һанагдаад орхидог шуу.

Зарим нэгэн эсэгынгээ нэрэ тоб байса шангаар, омогорхонгёор хэлэдэг, нүгөөдүүл үг-маг гээд, дурата дурагүйгөөр, һүлгүйхэнөөр гүбэд гэжэрхихэ. Энэ харюугаарнь ямархан эсэгэтэй үри ааб гэжэ тухайлхаар байдаг. Эсэгынгээ һайн, бэрхэ, зондоо хүндэтэй ябаһан һаань, бүришье дуратайгаар харюусаха, «аба тухаймни һураһай даа» гэжэ сэдьхэхэ. Хэрбээ эсэгынгээ нэрэ хүндэеэ алдаһан, доройтуулһан байбалнь, «эсэгэ тухаймни юумэ бү һураһай даа» гэжэ яһаа ябтайжа байха.

«Эсэгынгээ зэргэ хүн болоорой», «Абынгаа алдар нэрэ гутаангүй ябаарай» гэжэ байжа үхибүүдтэ үреэл, һургаал хүргэдэг гээшэ. Нигэжэ эсэгын нангин нэрэ эдлэхэнь наһанай нэгэ ехэ жаргал ааб даа.

Хүн залуу ябахадаа, энээн тухай заримдаа балай бодомжолдоггүй байха юм. Ажабайдалай долгин соогуур «онгосоёо» һула табижархёод, хүмэришэдэп ушаршье олон үзэгдэдэг. Зүгөөр ехэнхидээ эсэгын арюун нэрые хүнүүд хирэтүүлэнгүй абажа ябаха гэжэ оролдодог.

Дүшөөд ондо эсэгэ болоһон хүнүүдэй хуби заяан хүндэшэг байгаа. Нарай нялха үхибүүдээ орхёод, Эхэ ороноо дайсадһаа абархаяа тэдэнэр бултадаа тооной мордоо бэлэй... олохониинь үхибүүдэйнгээ хүлдэ орохые, хүн болохые хараха, хоншуухан толгойень үндэхэ хубигүй байшоо. Тэрэ үедэ түрэһэн олохон үхибүүд абынгаа халуун шарайе хараашьегүй, зариман «фото-зурагынь олдогшо һай даа» гэжэ мүнөөшье хүрэтэр хүсэжэ, бэдэржэ ябадаг.

Гушаад, дүшөөд, табяад оной эсэгэнэр үри бэеынгээ аша, гушанарайнгаа урда, Эхэ оронойнгоо үмэнэ айхабтар ехэ аша габьяатай. Эдэнэр хото, хүдөөдэ социализмын үндэһэ һуури табиха, тэрэнээ дотоодын ба гадаадын дайсадһаа хамгаалха, Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда һандарһан экономикоёо, город болон хүдөө тосхонуудаа һэргээн бодхоохо хэрэгтэ шэн зоригтойгоор ажаллажа, тэмсэжэ, илажа гараһан байна. Тиигэжэ тэдэнэр үри хүүгэдтээ золтой, жаргалтай, сэнгэлиг байдал асаралсаһан юм.

Жараад, далаад оной эсэгэнэр, залуу бүлэнэр муу юумэ бэшэ үзөөгүй, сэсэгээр хушагдамал нуга дээрэ, сэлмэг арюун тэнгэри доро үдэһэн, Совет хуулиин олгоһон жаргалта һайхан байдал эдлэнэ. Эдэнэртэ эрдэмэй орьёл өөдэ абирха, ажалай баатаршалга харуулха бүхы арга боломжо нээгдэнхэй. Урда үеын эсэгэнэрэй хубида хүртэһэн бэрхэшээлнүүдые, түрүүшын табан жэлнүүдэй, дайн байлдаанай шэрүүн шанга үе сагые аха нүхэдэй хөөрөөнһөө, ном һударһаа, хуушаржа, үнгэеэ алдаһан китель, шинельнүүдһээ, хадагалагдажа байдаг орден, медальнуудһаа, эсэгынгээ фронт дээрэһээ эльгээһэн шарлашаһан бэшэгүүдһээ ойлгожо абадаг байха юм.

Түрүүшын табан жэлнүүдэй, дайнай ветерануудай олонхинь мүнөө пенсидэ гаранхай, буурал сагаан толгойтой болонхой. Бэшэниинь табан жэлэй дабаа дабанхайнууд, урдынхидаал адли урма зоригтойгоор ажаллажа ябана.

Эдэ ветеранууд-эсэгэнэр наһан соогоо үзэһэн юумэеэ, ушарһан бэрхэшээлнүүдээ, тэрэниие яажа гаталһан тухайгаа залуу үетэндөө хөөрэжэ, бэшэжэ үгэхэ арюун уялгатай. Нэгэн доро залуу үетэн, мүнөө һургуулида һуража байһан үхибүүд эдэ ветерануудтай уулзажа, тэдэнэрэй хөөрөөе бэшэжэ абаха, хуушан бэшэг, документнүүдые суглуулжа, түрэл нютагтаа, һургуулидаа музейнүүдые, кружогуудые эмхидхэнэ, тиигэхэшье ёһотой.

Яруунын аймагай Үльдэргэ, Мухар-Шэбэрэй аймагай Хошуун-Үзүүр, Сэлэнгын аймагай Юрөө, Жаргаланта болон бусад нютагуудта иимэ хүдэлмэри хэгдэжэ эхилһээр үнинэй.

Ажалай, дайнай ветерануудай һайн талань юуб гэхэдэ, тэдэнэр бэрхэшээлнүүдһээ сухаридаггүй, харин тэрэниие дабан гараха гэжэ бүхы хүсөөрөө оролдодог байна. Тиихэдээ тэдэнэр юумые гамнаха, арьбалха, юумэндэ наринаар хандаха гэжэ хүсэдэг гээшэ.

Иимэ ветеранууд тухай хөөрэхэ, бэшэхэ болоо һаа, нютаг бүхэндэ олон олдохо, Эндэ иимэ жэшээнүүдые харуулая. Доодо-Ивалгада ажалай, дайнай ветеран Егнин Бадмаев ажаһуудаг. Тэрэ дайнһаа үрөөһэн гаргүй ерээшье һаа, хүнэй хойно ороогүй, харин ходо түрүү зэргэдэ ябаһаар. Дайнай һүүлээр колхоздо механизаторай дуталдахада, механизаторааршье хүдэлөө, хожомынь хонин ажал хүгжөөхэ зорилгын табигдахада, тэндэ ажаллахаяа ошоо бэлэй. Мүнөө энэ ветеран аймаг, республика дотороо суутай хонишон болонхой. Хэдэн жэлдэ тэрэ зуун хонин бүриһөө 110—120 хурьга томо болгожо, ажалай ёһото габьяа харуулһанайнгаа түлөө Ленинэй ордендо хүртэнхэй. Бэрхэшээлтэй тэмсэхэ, тэрэниие дабажа гараха гээшэ ажалай, дайнай ветерануудай шэнжэ, шанарынь ха юм. Эдэнэрэй энэ һайн һайхан шанарыень залуушуул бэедээ шэнгээжэ абаха зэргэтэй.

Эдэ ветерануудай-эсэгэнэр гансашье ажал дээрэ бэшэ, мүн гэр бүлэдөө, үри бэедээ һайн жэшээ харуулха, коммунизм байгуулагшадай ёһо гуримаар залуу үетэниие хүмүүжүүлхэ хэрэгтэ хубитаяа оруулха уялгатай ха юм. Тэдэниие Эхэ ороондоо үнэн сэхэ байхаар, нийтын зөөриие эзэн мэтэ хамгаалдаг, бусад яһатан зондо аха дүү мэтэ хандадаг, хамтын ажалда хаба шадалаараа оролдодог байхаар хүмүүжүүлхэ гээшэ мүнөө үе сагай эрилтэ мүн.

Энэ талааршье абажа үзөө һаа, жэшээ абамаар ветеранууд — эсэгэнэр олон. Борьёогой совхозой ахалагша хонишон, Социалис Ажалай Герой Гасаран Лубсанович Рабдаев арба гаран үхибүүдээ хүн болгожо, эрдэм номдо һургажа, ажалай амта танюулжа, эсэгын нэрые дээрэ үргэжэ ябана. Үхибүүдынь эсэгээ дууряажа, ажалша бэрхэнүүд, бэеэ арюун сэбэрээр, үнэн сэхээр абажа ябадаг.

Олон эсэгэнэр-ветеранууд өөрынгөө мэргэжэл, шадабариие, үри хүүгэдтээ, залуу үетэндэ дамжуулан үгэхэеэ хүсэжэ, оролдожо ябадаг байна. Өөрөө механизатор байбал, хүбүүдээ механизатор болгохо гү, али хонишон байгаа һаа, орондоо хүбүүгээ бэлдэхэ жэшээтэй. Иимэ хүнүүд нютаг нуга бүхэндэ, хото, хүдөө илгадгүй бии. Энэ тон һайшаалтай.

Теэд ажалай, дайнай ветеран аад, олон үхибүүдэй эсэгэ аад, энэ үндэр нэрэ зэргэдээ хүрэлэггүй хүнгэн һарьмай ябадалтай, архиншан, хаарташа болошоһон зон хаа-яа дайралдадаг. Эдэнэр манай арюун һайхан, шэнэ коммунис байдалда ехээр хохидол ушаруулжа шадахашьегүй һаа, нилээд хоро хүргэдэг юм. Зарим залуушуул тиимэ зониие һайшаажа, элдэб муу ааша гаргадаг. Тиигэбэшье, тэдэнэр олондо шоо үзүүлжэ, шобто харагдажа һаладаг байха юм.

«Урдань би ехэ габьяа гаргаһан хүн гээшэб. Тиимэһээ би мүнөө дураараа болохо эрхэтэйб» гэжэ эндүүтэйгээр бододог зон дайралдадаг. Ажал дээрэ, дайн байлдаанда хэды ехэ габьяа гаргаад, тэрэнээ өөрөө хүндэлэнгүй, һамуу, һальхай зан гаргаа һаа, тэрэниие хэншье зүбшөөхэгүй, өөдэ абахагүйл.

Сэлэнгын аймагай Загастай нютагта ажалай, дайнай ветеран Б. гэгшэ ажаһуудаг. Тэрэ архиин һогтуугаар хэдэн жэлэй урда тээ зэбүүрхэмэ муухай юумэ үйлэдэһэн юм. Тэрэнэйнгээ түлөө зэмэеэ дүүрэн амасажа ерээд, мүнөө ухаа оронхой, ажал хэжэ ябадаг, хүн тиимэ юумэндэ бү орог гэжэ үреэл үгэеэ табидаг агша. Гэмынь урдаа, гэмшэлынь хойноо гэдэг энэ бшуу даа.

Новоселенгинск тосхондо ажалай, дайнай ветеран Ш. гэгшэ ажаһуудаг. Тэрэ фронт дээрэһээ үрөөһэн хүлтэй ерэһэн юм. Угаа хүндэтэй, урагшатай һайнаар ажаллажа байһаар архида орожо, нэрэ солоёо алдаһан, үри бэедээ муу жэшээ харуулһан байна. Иимэ ехэ алдуу хэжэ болохогүйл!

Залуу үетэниие коммунис ёһоор хүмүүжүүлхэ, тэдэниие ажалда дуратайгаар, бэеэ арюун сэбэрээр абажа ябахаар һургаха хэрэгтэ ажалай, дайнай ветеранууд өөһэдынгөө хубитые оруулха, али болохоор туһалха, ажабайдалдаа үльгэр жэшээ харуулха нангин уялгатай. Ажалай, дайнай ветерануудай, эсэгэнэрэй хүндэтэ нэрые дээрэ үргэжэ, һайханаар абажа ябаял.

Б. ГЫЛЫКОВ,
журналист, 1942 онһоо
КПСС-эй гэшүүн.

ГАННИБАЛАЙ ХЭРЭМ

Хэдэн жэлэй саада тээ хизаар ороноо шэнжэлэлгын Красноярскын музей орожо хараа һэм. «Хяагтын худалдаа наймаан» гэһэн буланда ородой промышленностиин бүтээлнүүд, хэрмэнэй, үенэй арһанууд, олон янзын сай харуулагдана.

Намайе Хяагтын гэжэ мэдэхэдээ «сай худалдалгын замай карта хэһэн хүм» гээд музейн хүдэлмэрилэгшэ хэлээ һэн. Тус карта дээрэ гол пунктнуудыень түхэреэлэн тэмдэглээтэй байгаа бэлэй. Зүгөөр Петропавловска хэрэмэй хаана байһыень мэдэхын аргагүй байгаа. Мүнөө тэрэ хэрэм үгы ха юм. Би музейн хүдэлмэрилэгшэдэ туһалжа шадабагүйб. Энэ хэрэмэй хаана байһыень мэдэхэ хүн Хяагтада баһал байбагүй.

Энэ хэрэм тухай түүхын номууд соо, Россин дипломатическа документнүүд соо оло дахин хэлэгдэһэн байдаг. Гэбэшье, хожом тус хэрэм усадхагдажа, байһан газарынь мартагдаһан байгаа.

Һаяхана нютаг ороноо шэнжэлэгшэ И. Я. Кондаковой архив шэнжэлхэ үеэр һонирхолтой документ олдобо. Тэрэ документ дотор Селенгинскһээ холо бэшэ нэгэ хотын һуури бии гэжэ бэшэгдэһэн байба. Гэбэшье ямар олтирог дээрэ байһыень бү мэдэе. Тэндэ олтирогууд олон ха юм.

Хизаар ороноо шэнжэлэлгын Хяагтын музейн хүдэлмэрилэгшэд тус хотын һуури олохо гэжэ шиидэбэд. Үнгэрэгшэ жэлэй июль һарада Новоселенгинск ерээд ябахадаа, наһатай хүнүүдһээ һурагшалбаб. Урда сагта Сүхэ мүрэнэй нэгэ олтирогһоо хирпиисэ зөөдэг һэн гэжэ нэгэ үбгэжөөл хэлэбэ.

Селенгинскдэ удаан сагта ажаһууһан В. Ф. Коробенковтой хамта моторно онгосоор ошобобди. Үбдэгсөө үбһэнэй оёорто газарын һайн харагдабагүй. Эхилээд зүүн эрьеэрэнь ябатараа, нэгэ хэдэн хирпиисэ хар... бабди. Саашань бэдэрһэ... ябатараа хоёр километр ту... хай утатай, метр үндэртэ... хана олобобди. Хирпиис... шорой шулуугаар хэгдэһэн энэ хана олтирогой тэг... дундуур урагша хойшоо ба... ригданхай. Ханын зүүн т... жуугаар гүнзэгы нүхэн. Ту... хайлбарида уһатай байһа... ха. Баруун талаарнь гэр... нүүдэй һууринууд. Малт... хадамнай шабар бүтээлнүү... дэй хэлтэрхэйнүүд, мал... яһанууд олдобо.

Тус хэрэм Сүхын гараса... һаа хоёр модо тухай хол... газарта, Сагаан-Арал гэһэн олтирог дээрэ һууринаа... хай. Хяагтаһаа эд бараа... иишэ асарагдажа, Посоль... ско монастырь хүрэтэ... абаашагдадаг байһан. Сагаан-Арал дээрэхи хэрэм ху... далдаа наймаанайшье, сэр... гэйшье талаар ехэ удха ша... нартай байгаа.

Хэн, хэзээ энэ хэрэм ба... риһан хаб? Пётр I хаанай үхэһэнэй һүүлээр Але... сандр Меньшиков генерал... аншеф Абрам Петрович Ганнибал гэгшые Петер... бургһаа холодуулһан бай... гаа. Юуб гэхэдэ, Меньшико... вэй дайсадтай Ганнибал ех... дүтэ болоһон ха. Хэрэм ба... риха, һубаг татаха талаар Ганнибал ехэ бэрхэ хүн бай... һан, тэрэниие Казань хотын хэрэмэй заһабарилга, шал... галта хэхыень эльгээгээ бэ... лэй. Удаань тэрэ Тобольск... эльгээгдээ һэн.

1727 оной августын 3-да (хуушан стиль) Меньшико... вэй захиралтаар Петропав... ловска хэрэм байгуулха гэ... жэ ошоһон юм. Тэрэл онойн... гоо намар Ганнибал Эрхүү... һээ онгосоор гараад, Бай... гал хүрэһэн байгаа. Тэндэ... һээ Сэлэнгэ мүрэнөөр та... маржа, Селенгинск ерээд Сагаан-Арал дээрэ хэрэм ба... рижа эхилһэн.

Р. ТУГУТОВ,
хизаар ороноо
шэнжэлэлгын Хяагтын
музейн директор.

ТААБАРИНУУД

Абайн дэгэл алдажа
болохогүй,
Эжын дэгэл эбдэжэ
болохогүй.
(Тэнгэри, газар)
Хүхэ торгые хүшэжэ
болохогүй,
Шара торгые шалгажа
болохогүй.
(Тэнгэри, газар)
Алтай хангайда
Арбан түмэн адуун гэнэ,
Суглаһан долоон гэнэ,
Субарһан зургаан гэнэ,
Хаягдажа хосорһон
нэгэн гэнэ.
(Мүшэд, Долоон үбгэд, Зургаан суг мүшэн, үүрэй толон)

Түмэн хонин бэлшээридэ
гараад,
Гөөрһэн хусань
унтажа үлэбэ.
(Мүшэд, хээрэ хоноһон һара)
Зун ургадаггүй зургаан
сэсэг үбэл ургана.
(Суг 6 мүшэн)
Найгажа ургаһан модон
Наян хоёр һалаатай.
Һалаа бүринь үрэтэй,
Үрэ бүринь үндэгэтэй.
(Тарян).

Цыбик-Бадма ЛАЙДАПОВ,
суглуулба.

Зэдын аймагай.
Дээдэ-Үшөөтэй нютаг.

Рабдан РАБЖУЕВ

ШОГ ЁГТО МҮРНҮҮД

1.
Баһамаар һүрхэй
Бардамлан дуугарха.
Ташаа туланхай
Тушхаран зандарха.

Тудхабал мууень
Ташаан алдагдадаг.
Тодолбол бүгэдыень
Тэбдэн саашалдаг.

Аман дээрээ
Арсалан хаан.
Саг дээрээ
Ахир туулай.

2.
Һаглагар үһэеэ
Һамнан һэгсэрхэ.
Хэрэг үйлээ
Һэргылэн һэхэрхэ.

Мэхэтэ шарайнь
Миһэлзээгээр ирбайха.
Мэхэеэ мэдэгдэн,
Мэлзэһээр дурбиха.

Үнэнхэ бэень
Үнэгэндэл бололтой.
Үйлэтэ хэрэгынь
Шонодол хоротой.

3.
Эрхим түсэб
Баталха, найдуулха.
Дары сагта
Дүүргэхээ хойшолуулха.

Хургаа ёдогонуулан
хараал шэдэлхэ.
Энэ тэрэ
Заабари үгэлхэ.

Хабтаһа һугабшалан,
Тахяадал алхалха.
Ехэл эсэнхэй
Гэргэндээ бусаха.

БҮХЭ БАРИЛДААН

Ажалдаа ошоһон
Арсалан бүхэ
Архитай шэлтэй
барилдаха гээ.
Айха тэбдэхые
мэдэхэгүй шэл
Абарга хүсэндөө
найдажа хэлээ:
— Намтай барилдаха
хэрэг —
Наадан бэшэ.
Мэдээрэй!
Түлэлши мүнгөө үтэр,
Тулалдахаб шамтай,
үзөөрэй!

ФИБ.

ХОМХОЙРЖО ЯБАҺААР

фельетон

Улаан-Үдын «Новинка» ательедэ складые даагшаар хүдэлдэг Анна Степановна Солуянова бухгалтерайнгаа кабинет руу шагаагаад:

— Людмила Александровна, һүүлдэ ороорой даа. Нэгэ юумэ баярлуулха һанаатайб. Зай гү? — гэжэ аятай зохидхоноор миһэлзээд абаба.

— Заа, болохол даа, — гэжэ Людмила Александровна хэлэхэ зуураа «склад соонь хэрэгтэй юумэн оробо ха» гэжэ бодоодхибо.

Хэдыхэн минутын үнгэрөөд байхада, Людмила Александровна склад соо оронхой, элдэб бүдүүдые хёрхо нюдөөрөө шэртэжэ ябаба.

Складай саада буланда байһан Солуянова:

— Людмила Александровна, наашаа ерэгтыл даа. Энээхэниие харуулхаяа һанаа һэм, — гэжэ дуугараад, нэгэ норко заха алтайханаар гартаа абажа, һэжэрээдхибэ. — Гоё аабза?

— Хэлэхэшни энэ гү? — гээд, Шулунова норкын зөөлэхэн арһые хасартаа наагаад үзэбэ. Баярай ошо сасажа байһан бухгалтерайнгаа нюдые харахадаа, складые даагша:

— Энээхэнээ абахадатнай болохо. Үшөө дүрбэн үлөө. Захил хэгшэдтэ зууешье үгөө һаа, садхаахагүйш, — гэбэ.

— Заа, һайн даа, Анна Степановна. Мүнгыень... мүнөө хармаан соогоо тдба сагааншьегүй байналби, — гэжэ бухгалтер һанаа алдаба.

— Мүнгыень гү? һүүлдэ нэгэ юумэ шэбшэнэ аабзабди. Гүрэнэй зөөри барагдаха бэшэ, аргыень олохо бэзэбди, — гээд Солуянова бухгалтерайнгаа урдаһаа урин дулааханаар хаража байжа, миһэлзээ һэн...

Улаан-Үдын «Байгал» гэжэ оёдолой нэгэдэлэй «Новинка» ательеэйн бухгалтер Шулунова складые даагша Солуянова хоёр үшөө 1968 ондо «үгээ ойлголсоһон» түүхэтэй. «Бухгалтертайгаа холбоотойгоор ажаллахаб. Энэ залуу бухгалтер юу бираха һэм даа, мэнэл гартаа оруулхаб,» гэжэ Анна Солуянова тиихэдэ бодомжолоо һэн.

Зүгөөр хэдэн жэлэй үнгэрхэдэ, зэмээ амасахые, хара хэрэгэйнгээ хаагдажа болохые ой ухаандаашье оруулаагүй бэлэй. Солуянова тиихэдэ ороонгой амбаар соо ороһон хулганада адляар, гүрэнэй зөөри һэмээхэнээр һуулижа, үбэршэлжэ эхилһэн юм.

Ямар аргаар гүрэнэй зөөри хулууха байгаа гээшэб? Энээниие Солуянова хурдан түргэн ухаан бодолоороо бэдэржэ олоһон байха. Тэрэ бухгалтертайгаа хоншоороо дэмы холбоогүй. Олон жэлдэ энэ сэсэн ухаандаа баярлажа ябаа.

«Новинка» ательеэйн склад соо ородог элдэб янзын бүдүүд, хэмэл арһан, норко болон бусад ангай арһан заханууд хубсаһа оюулхаяа «Новинка» ательедэ захил хэгшэдтэ үгтэдэг байгаа. Солуянова склад сооһоо «өөрөө» үгы болошодог бүд һадаа элдэб саарһа, квитанциар хаажа һурамхи болоо һэн. Түргэн ухаатай, һанаамгай байха гээшэ хүнэй һайн шэнжэ ха юм. Складые даагша Аннамнай хубсаһа оюулхаяа захил хэгшэдтэ хоёр-хоёр квитанци бэшээд лэ, бухгалтер Шулуновада барюулдаг байгаа. Тиихэдэнь үнэн дээрээ гаргашалагдаһан эд барааниинь хоёр дахин ехэ болоно. Иимэ аргаар Солуянова 1968 ондо 1641 метр бүд «хормөй доогуур» худалдажа, 16.640 түхэриг үбэршэлжэ шадабал даа. Нэгэндээ пэтэрһэн; нэхыгээ хэдэрһэн Солуянова хара хэрэгээ 1973 он болотор үргэлжэлүүлээ. 1973 ондо шалгалтын болоходо аяар 27 мянган түхэриг хармаандаа хэһэн байба.

Харин бухгалтер Л. А. Шулунова складые даагша Солуяноватай хамта 8 норко заха «шэнгээһэн», дүрбэ мянга гаран түхэригэй эд бараа абаһан байна гэжэ шалгалтаар элирүүлэгдээ.

«Новинкын» хүдэлмэрилэгшэ—хүн зонһоо захил абадаг Эрна Вальтеровна Титовае эндэ дурдангүй гарахаар бэшэ.

Энэ эхэнэрнай хүн зонһоо захил абахадаа түлэдэг мүнгыень кассада оруулхын орондо өөрынгөө хармаан соо хэжэ һураһан байба. Титова худал хуурмагаар бухгалтерайнгаа урда тоосожо, 10 мянга шахуу түхэриг үбэршэлөө.

Иигэжэ Улаан-Үдын «Байгал» гэжэ оёдолой нэгэдэлэй «Новинка» ательедэ шэбээлһэн хулгайшад хара хэрэгээ ябуулжа байтараа баригдабад. Эдэнэр совет шанга хуулиин ёһоор зэмээ амасаха болоо.

Теэд юундэ иимэ ушар тохёлдохо болоо юм гэһэн асуудал уншагшад тон зүб табижа болохо байна. «Новинка» ательедэ (нэн түрүүн «Байгал» гэжэ оёдолой нэгэдэлэй хүтэлбэрилэгшэдэй зүгһөө) шалгалта, хиналта муугаар хэгдэдэг, тоо бүридхэл ба тоосооной хүдэлмэриин муугаар эмхидхэгдэһэн дээрэһээ, хүлеэгдээгүй шалгалта (ревизи) хэдэггүйһөө уламжалан, иимэ үни сагай туршада гүрэнэй мүнгэ зөөри эдихэ, ууха арга бии болоһон байна бшуу.

Зоной зөөри гээшэ эгээл нангин баялигнай. Теэд тэрэ баялиг һуулигшад, үригшэд хэзээ нэгэтэ саатагүй хуулиин урда харюусадаг, зэмээ амасадаг байна.

С. ОЧИРОВ.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Түсэбтэ табан жэл — хүдэлмэришэнэй һэшхэлэй гэршэ» — суглуулбари. ТАСС-ай һүүлэй мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда: Хойто Байгалай районно партийна конференци дээрэһээ. Партийна эдэбхитэдэй суглаануудһаа. Мэргэжэлтын зүбшэл. Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Указ.

Гурбадахи хуудаһанда: А. Игумновай статья. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Субботын галхан».

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА
«Орбита» харуулна:

13.05 — Һүүлэй һонин 13.10 — **Үнгэтэ телевидени.** «Ан амитанай байдал». 14.40 — «Элүүр энхэ байдал» — эрдэм дэлгэрүүлгын программа. 14.40 — Фигурна һэлжоролгоор СССР-эй Кубокта хүртэхын түлөө мүрысөөн. Спортивна хатар. Челябинскһаа дамжуулга. 16.15 — **Үнгэтэ телевидени.** «Умные вещи» (1-дэхи сери). — телевизионно уран һайханай фильм түрүүшынхиеэ харуулагдаха. 17.20—17.30 — Забһарлалга. 17.30 — «Вологдагай угалзанууд» — документальна фильм. 17.50 — «Ородой үбэл» — гэһэн искусствын фестивалиин түгэсхэлэй концерт. Нэгэдэхи отделени. Кремлиин Съезднүүдэй Кремлиин Ордонһоо дамжуулга. 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — «Ородой үбэл» гэһэн искусствын фестивалиин түгэсхэлэй концерт. Хоёрдохи отделени. 21.00 — **Үнгэтэ телевидени.** Бүмбэгөөр наададаг хоккейгээр уласхоорондын уулзалга. Швециин, СССР-эй суглуулагдамал командануудай наадан. (2-дохи үе, Швециһээ дамжуулга). 21.45 — А. Арканов, Г. Горин. «Тореадор» — телевизионно зүжэг. 23.00 — **Үнгэтэ телевидени.** «Вилково» — телевизионно документальна фильм. 23.20—23.30 — Забһарлалга. 23.30 — «Манай гэртэ» — хүгжэмтэ программа.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА
Улаан-Үдэ харуулна:

21.00 — «В начале века» — уран һайханай фильм. 21.20 — Концерт.

«Спортлото-1-нэй», «Спортлото-2-ой» январиин 10-да Москвада үнгэргэгдэһэн ээлжээтэ тиражай дүнгүүд иимэ:

«Спортлото-1»: 3 (акробатика), 8 (бокс), 14 (волейбол), 19 (академическэ һэлюурдэлгэ), 31 (тамаралга), 49 (даам);

«Спортлото-2»: 6 (баскетбол), 10 (буер), 30 (далбагата спорт), 31 (тамаралга), 39 (самбо), 45 (футбол).

Ээлжээтэ тираж январиин 20-до үнгэргэгдэхэ.

(ТАСС).

Редакторай орлогшо
М. Н. НИМАЕВ.

Манай адрес, телефонууд:

г. Улан-Удэ, ул. Ленина 35. Телефоны: редактора — 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — — 68-08, зам. редактора — 62-62, отв. секретаря — 50-52, секретариат—66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36, 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-58, культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81. информации— 34-05, общественная приёмная — 56-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.